

VredesMagazine

Jaargang 5 nummer 3 — 3e kwartaal 2012 — Prijs euro 2,50

- **Aanval op Iran kan tot genocide leiden**
- **NATO game over bestormt het hoofdwartier**

Onderzoeks dossier:

- **Ondertussen in Irak**

Oorlogsmedailles en crisisbudgetten

COMMENTAAR

Vijftienduizend demonstranten liepen in Chicago op een broeierige zondag naar een manifestatie in de buurt van het conferentiecentrum van McCormick Place, waar de topleiders van de NAVO bijeenkwamen. De demonstranten trotseerden een troepenmacht van politie en nationale garde die was opgetrommeld in een hysterisch klimaat, waarin het recht op vrije betoging drastisch was beperkt. Voorop in de stoet liepen tientallen leden van de Iraq Veterans Against the War, sommigen gekleed in gevechtspak en met hun oorlogsmedailles, die ze na afloop in een symbolisch gebaar retourneerden aan de politici.

Binnen hielden de NAVO-leiders één van de minst geïnspireerde bijeenkomsten uit de geschiedenis van het bondgenootschap. De NAVO bevindt zich na de Irakoorlog, de uitputtingsslag in Afghanistan en de contraproductieve resultaten van de oorlog tegen Libië in zwaar weer. En dat tijdens de hevigste economische crisis sinds de jaren dertig van de vorige eeuw. De oorlogsuitgaven hebben daartoe in aanzienlijke mate bijgedragen, maar nu lijkt de crisis een nieuwe ronde van herbewapening na de gevoerde oorlogen zeker in Europa te belemmeren. Allereerst staan de oorlogsbegrotingen onder druk, behalve voorlopig in de VS, waar de rekening in afwachting van de presidentsverkiezingen nog niet is gepresenteerd.

Een commentator van de *Financial Times* schreef na afloop van de NAVO-top en die van de G8 die eraan voorafging: "Nog niet zo lang geleden zouden opeenvolgende

toppen van de westelijke mogendheden de wereld tot de orde hebben geroepen. Nu vestigen deze bijeenkomsten er alleen maar de aandacht op hoe snel en hoe diep het Westen is gevallen." De NAVO-top in Chicago "bood het weinig stichtelijke schouwspel van het sterkste militaire bondgenootschap ter wereld dat in Afghanistan naar de uitgang rent." Het hoofdredactioneel commentaar van dezelfde krant deed er nog een schepje bovenop: "De NAVO heeft te maken met een groot intern probleem. De VS en Europa slaan, waar het hun militair optreden betreft, in toenemende mate verschillende wegen in. De VS stileren zich eerder als grootmacht in de Stille Oceaan dan in Europa, en zijn gefixeerd op de Chinese uitdaging. Ondertussen snijden de Europese regeringen in de defensiebegrotingen om het hoofd te bieden aan de economische draaikolk. Tezamen genomen drijven deze twee ontwikkelingen de NAVO naar een crisis."

Wat betreft de Afghaanse oorlog wordt de nieuwste strategie aangeduid met de cynische slogan 'voor Afghanistan goed genoeg' (*Afghan good enough*). Zoals gebruikelijk is de nieuwe lijn al voor de top in de *New York Times* bekend gemaakt via door het Witte Huis geregisseerde lekken. 'Afghanistan goed genoeg' betekent dat er afscheid wordt genomen van de pretentie in dat land een moderne goed functionerende democratische staat op te bouwen. Er wordt samengewerkt met noordelijke krijgsheren en zuidelijke potentaten met geüniformeerde lokale helpers in een spel van verdeel en heers om de invloed van de Taliban na het vertrek van het grootste deel van de

NAVO-troepen in toom te houden. *Special forces* van de NAVO, doodseskaders en luchtsteun moeten het regime in Kaboel met een kleiner Afghaans veiligheidsapparaat dan oorspronkelijk gepland overeind houden. Voor dit laatste wil de NAVO 4 miljard dollar per jaar bij de bondgenoten ophalen. Het realiteitsgehalte van dit plan is onduidelijk, maar er wordt op gerekend dat de houdbaarheid in elk geval geldt tot na de Amerikaanse presidentsverkiezingen.

Intussen strijkt de NAVO de Russen, van wie ze voor hun logistieke aftocht uit Afghanistan afhankelijk zijn, tegen de haren door het Europese raketschild operationeel te verklaren.

Het wordt tijd dat de geluiden van demonstranten zoals in Chicago luider gaan klinken. Het Afghanistan Initiatief heeft opgeroepen de Nederlandse politici onder druk te zetten om voortaan alleen geld te geven voor vreedzame wederopbouw in Afghanistan en niet om oorlog te voeren.

Kees Kalkman

De oproep van het Afghanistan Initiatief:
<http://kunduzmonitor.blogspot.nl/2012/05/dringende-oproep-aan-de-nederlandse.html>

Voorpagina: Patrouille van Amerikaanse leger in Al Asirya (Irak) augustus 2007.
Foto: Daniel Herrera/ US Army.

COLOFON

VREDESMAGAZINE 3e KWARTAAL 2012 Uitgave van de vereniging VredesMedia waarin samenwerken: Haags Vredesplatform (HVP), Humanistisch Vredesbeeraad (HVB), Vredesbeweging Pais, Samenwerkingsverband Stop de Wapenwedloop, Antimilitaristies Onderzoekskolлекief VD AMOK, Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) afdeling Nederland. In VredesMagazine zijn de tijdschriften Kernwapens Weg!, VD AMOK en de dikke nummers van Vredeskoerier 't Kan Anders opgegaan. **REDACTIE:** Jan Bervoets, Boudewijn Chorus, Hans Feddema, Benno Houweling, Kees Kalkman, Klaas Meijer, Anke Polak, Jan Schaake, Guido Schokker, Barbara Smedema, Egbert Wever **AAN DIT NUMMER WERKTEN NAAST DE AUTEURS MEE:** David-Jan Donner, Chris Geerse. De auteur is verantwoordelijk voor de inhoud van een geplaatst stuk. De tekst van artikelen mag worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding. Copyrights van foto's en tekeningen berusten bij de desbetreffende fotograaf /illustrator. **FOTOREDACTIE:** Hans Bouton, Anne Vaillant **FOTOGRAFEN EN ILLUSTRATOREN:** Activestills, Ario Abrahamson, Jan Bervoets, Christiaan Briggs, Daniel Herrera, Jordan Johnson, Latuff, André van der Linden, Len Munnik, Boyd Noorda, Olivier Vin, Sylvia Wilbrink **VORMGEVING:** Jimmy Slothouwer **DRUKKER:** Drukkerij Mezclado, Tilburg **ABONNEMENTEN:** Interesse of aanmelding voor een abonnement op Vredesmagazine kan kenbaar gemaakt worden bij de redactie van VredesMagazine of bij een deelnemende organisatie. Een jaarabonnement op VredesMagazine (4 nummers) kost 10 euro. U kunt een abonnement nemen via info@vredesmagazine.nl of 015 7850137. **GIFTEN:** Bedragen die abonnees overmaken boven het verschuldigde abonnementsgeld worden beschouwd als gift voor het werk van de in VredesMagazine samenwerkende organisaties. **CONTACT VREDESMEDIA:** Vlamingsstraat 82 2611 LA Delft, 015 7850137, info@vredesmedia.nl, www.vredesmedia.nl. **REDACTIEADRES:** Obrechtstraat 43 3572 EC Utrecht tel. 030 8901341 e-post info@vredesmagazine.nl. Artikelen naar redactie@vredesmagazine.nl. **KOPIJSLUITING VOLGEND NUMMER:** 15 augustus. Verschijningsdatum volgend nummer: 15 september. **ISSN 1876-0724**

**OORLOGSMEDAILLES
EN CRISISBUDGETTEN 2**

Kees Kalkman

**'IK KAN MET DEZE
MISDADEN NIET MEEDOEN' 4**

Interview met een Israëlische dienstweigeraarster
Jillian Kestler-D'Amours

AANVAL OP IRAN KAN TOT GENOCIDE LEIDEN 6

Discussieavond Haags Vredesplatform
en Prime over Iran
Jan Bervoets

SLECHTE KARMA EN CELVOETBAL 8

Nato Game Over bestormt het hoofdkwartier
Roel Joosen

NOOIT MEER OORLOG 10

Boekbespreking 'Van jeugdig
pacifisme naar geestelijke weerbaarheid'
Anke Polak

TRANSFORMATIE VAN OORLOGSVOERING 12

In de oorlogsvoering vinden verontrustende
ontwikkelingen plaats, hoe kunnen
vredesorganisaties daar iets tegen ondernemen?
Rein Heijne

**BOLWERK VAN
DIENSTWEIGERING AFGEBOUWD 14**

Het Noordelijk Gewest van Vrije
Socialisten bestaat niet meer
Jan Bervoets

**DE CARMEN VAN HET
NATIONAAL CRISISCOMITÉ 16**

Prinses Juliana en het Nationaal Crisiscomité bespot
Tilly de Waal-de Groot

FOTOPAGINA'S BOYD NOORDA 18

Protest tegen oorlogsprofiteurs

DOSSIER: ONDERTUSSEN IN IRAK 21

*Dirk Adriaensens, Martin Broek,
Kees Kalkman, Jan Schaake, Frank Slijper*

EN VERDER:

COLUMN 9

Hans Feddema

SPRINGSTOF 13

Frank Slijper

COLUMN 15

Boudewijn Chorus

**UIT DE GESCHIEDENIS
VAN DE VREDESBEWEGING 17**

**OVERZICHT VAN BIJ VM
AANGESLOTEN ORGANISATIES 20**

KORTE BERICHTEN 33

SIGNALERING 35

GEDICHT 36

*Ze komen onder stenen vandaan
Anoniem*

Tekening: Len Munnik

Interview met een Israëlische dienstweigeraarster

Noam Gur: “Ik kan met deze misdaden niet meedoen”

Op 16 april moest de 18-jarige Israëlische Noam Gur opkomen voor haar nummer bij het wervingsdepot Ramat Gan. Zij kwam met Alon Gurman en een groep jongeren haar dienstweigerering aanzeggen. Begin maart maakte zij haar plan tot dienstweigerering bekend en schreef zij in een open brief: “Ik weiger met het Israëlische leger mee te gaan, omdat ik weiger lid te worden van een leger dat sinds het werd opgericht betrokken is geweest in de overheersing van een andere natie, en bij het plunderen en het terroriseren van een burgerbevolking die onder zijn gezag staat.”

Journaliste Jillian Kestler-D’Amours van *Elektronic Intifada* sprak in maart met Gur over wat haar besluit beïnvloedde om dienst te weigeren, hoe daarop tot dan toe was gereageerd en wat andere jonge Israëli volgens haar moeten weten over wat dienst in het Israëlische leger werkelijk betekent.

Waarom heb je besloten dienst te weigeren?

Sinds Israël werd opgericht begaat het oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid, vanaf de *Naqba* (de gedwongen verplaatsing van 750.000 Pales-

Foto: Activestills

tijnen in 1947-48) tot vandaag. Wij zien dit bij de slachting in Gaza, we zien dit in het dagelijkse leven van de Palestijnen die bezet worden in Gaza en de Westelijke Jordaanoever, en wij zien hoe Palestijnen worden behandeld die in Israël wonen. Ik denk niet dat ik daarin thuis hoor. Ik denk niet dat ik persoonlijk met deze misdaden kan meedoen en ik denk dat wij kritiek moeten uitoefenen op deze in-

NOAM GUR

stelling en deze misdaden en openlijk de straat op moeten om te verklaren dat wij in dit leger niet zullen dienen zolang het mensen bezet.

Waarom besloot je om openlijk te verklaren dat je weigert en niet – zoals andere Israëli vaak doen als zij hun militaire dienst ontwijken – met een of ander excuus aan te komen?

Tien jaar geleden was er een grote beweging van dienstweigeraars, maar in de afgelopen twee of drie jaar lijkt deze grotendeels verdwenen. Ik ben tot nu zelfs de enige weigeraar dit jaar, dus moet ik allereerst de mensen proberen duidelijk te maken dat dienstweigeren in ieder geval nog steeds bestaat. Bovendien wil ik niet zwijgen. Ik heb zo’n gevoel dat we sinds onze schooltijd steeds hebben gezwegen. Wij verspreiden onze kritiek alleen in kleine kring. De wereld hoort niet het, de Palestijnen horen het niet. Ik weet niet of

We Never Finished 1948 – Displacement in Israel / Palestine

Fotografencollectief Activestills maakt sociale, politieke reportages en tentoonstellingen in Israel/ Palestina.

Deze tentoonstelling is tot 1 juli in de Melkweggalerie Marnixstraat 409, Amsterdam te zien.

Open: woensdag - zondag 13-20 uur. Toegang gratis.

het iets zal veranderen, maar ik kan het proberen. Zelfs met de kleinste verandering zal ik me beter voelen.

Had je familie of opvoeding enige invloed op je besluit om dienst te weigeren?

Mijn ouders zijn bepaald niet politiek. Beide hebben in het leger gediend. Mijn vader nam aan de eerste oorlog in Libanon deel en raakte daar gewond. Mijn moeder ook. Mijn oudere zus zat bij de grenswacht. Mij werd ook verteld dat ik na mijn middelbare school het leger in zou gaan. Dat hoorde zo. Vanaf ongeveer mijn 15e begon ik me te interesseren voor de *Naqba* van 1948. Ik begon te lezen en begon het hele plaatje te zien. Ik weet niet waarom, maar het gebeurde gewoon. En later begon ik verhalen van Palestijnen en veteranen over de Westelijke Jordaanoever te lezen. Ik kreeg Palestijnse vrienden en uiteindelijk ging ik mee te doen aan protesten op de West Bank en kreeg ik met mijn eigen ogen te zien wat er gebeurt. En toen ik zestien was besloot ik dat ik niet in het leger zou dienen.

Wat voor reactie heb je gekregen nadat je publiekelijk je dienstweigering had aangekondigd?

Mijn ouders steunen mij niet. Ik denk dat zij weten dat zij zich niet kunnen verzetten tegen mijn weigering omdat het mijn overtuiging is en ik 18 jaar ben. Het con-

Wel heb ik veel positieve reacties gekregen, maar ook commentaren gekregen die niet vriendelijk waren.

Hoe reageerde je op die negatieve commentaren?

Ze hebben me het gevoel gegeven dat ik moet doorgaan met wat ik doe. Ook al waren ze negatief en steunden ze me niet,

dat we op een punt zijn aangekomen waarop terugkeer niet meer mogelijk is. Ik denk dat als wij iets in de Israëlische samenleving willen veranderen, de druk heel, heel sterk van buitenaf moet komen. Daarom sta ik achter de oproep van *Boycot, Desinvestering en Sancties* (BDS). Maar het zal heel moeilijk worden om dit van binnenuit te veranderen.

NAQBA 1948

toch lieten ze me zien dat dit de goede weg is, omdat ik handel naar waarin ik geloof. Wat ik denk is juist goed.

Wat gaat er gebeuren als je formeel met je diensweigering begint?

Op 16 april zal ik in het wervingsdepot in Ramat Gan moeten zijn. Ik zal naar binnen gaan en ik zal moeten verklaren dat ik weiger. Ik zal daar een paar uur moeten blijven en daarna zal ik worden veroordeeld voor straffen van een week tot een maand. Ik zal in één van de vrouwen-gevangenissen moeten zitten en dan zal ik worden vrijgelaten. Als ik word vrijgelaten, dan zal ik weer naar Ramat Gan moeten. Dan weer een veroordeling van een week tot een maand en dat zal doorgaan tot het leger besluit daarmee op te houden.

Wat moet er in de Israëlische samenleving veranderen, zodat er weer meer jongeren gaan dienstweigeren?

Ik weet niet of dat mogelijk is. Ik vrees

Wat zou je andere 18-jarige Israëli aanraden die op het punt staan het leger in te gaan?

Ik denk dat het belangrijk is dat iedereen goed nadenkt over wat hij doet. Ik denk vanuit mijn persoonlijke ervaring dat de meeste 18-jarigen, echt niet weten waar zij naartoe gaan. Zij hebben geen idee wat er in het leger met hen gebeurt. Hun beeld van de Palestijnen zal door het leger worden gevormd. Daarom moet je proberen te zien wat er gaande is voordat je in het leger wordt ingelijfd. Probeer erachter te komen, ga met de mensen zelf praten... Dat is heus niet zo eng. Probeer te lezen wat deze mensen te zeggen hebben. Zo kom je er uiteindelijk ook achter waar je in betrokken wordt.

Jillian Kestler-D'Amours
Electronic Intifada

“Ik ben tot nu de enige weigeraar dit jaar, dus moet ik allereerst de mensen proberen duidelijk te maken dat dienstweigeren in ieder geval nog steeds bestaat”

tact met het grootste deel van mijn schoolvrienden ben ik nu helaas kwijt, de meesten van hen gingen naar het leger.

Aanval op Iran kan tot genocide leiden

De berichtgeving over vermeende vervaardiging van kernwapens door Iran verontrust Iraniërs in Nederland en ook vredesorganisaties. Het Haags Vredesplatform en Prime zijn gestart met een reeks discussieavonden over Iran. Kernvraag is: moeten we de publieke opinie mobiliseren tegen een dreigende oorlog? De eerste lezing, op 29 april in hotel Noordzee in Den Haag, leidde al tot een bevestigend antwoord op die vraag. Sprekers Henk van der Keur en Robert Soeterik zetten verhelderende feiten op een rij.

Henk van der Keur gaf een overzicht van het nucleaire beleid, zoals dat vanaf 1953 in Iran werd gevoerd. Vanaf dat jaar steunde de VS in het kader van Eisenhowers programma 'atoom voor de vrede' zijn bondgenoten. Een daarvan was de Sjah van Perzië, die vanaf 1958 alle middelen kreeg om een kerncentrale te bouwen. In 1968 tekende Iran het non-proliferatieverdrag en ratificeerde het in 1970. In dit verdrag is dus vastgelegd, dat Iran geen

Het kernwapenverhaal van Iran kent een parallel met de Iraakse situatie rond 2003 toen men daar 'massavernietigingswapens' zocht.

kernbommen zal ontwikkelen. In ruil kreeg het land toegang tot alle technologische kennis van kernenergie voor vreedzame doeleinden, waaronder uraniumverrijking. In 1975 begon Iran met steun van de VS en de EU de bouw van kerncentrales in Bushir en Shiraz. Grote

investeerder is Siemens. In 1976 kan Iran ook plutonium scheiden en al rond die tijd publiceert de *New Statesman* dat Iran een atoombom kan bouwen. Er kraait geen haan naar.

FATWA TEGEN ATOOMBOM

Na de Iraanse revolutie in 1979 wordt het Iraanse kernenergieprogramma gestaakt. De nieuwe leider Khomeini veroordeelt het als satanisch. Herhaaldelijk spreken de ayatollahs daarna een fatwa uit tegen atoomwapens: door hun willekeurige vernietiging zijn zij fundamenteel strijdig met de Koran. De kerncentrales zijn dan voor 70 tot 80 procent voltooid. In de periode 1984-1988 vernietigde Irak echter bij verschillende aanvallen de centrale van Bushir. Met hulp van het internationaal atoomagentschap wordt de centrale hersteld, waarbij ook proefabrieken worden opgezet voor verrijking van uranium. Israël begint zich daartegen te roeren, als in 1992 de Israëlische politicus Netanyahu het bericht ventileert dat Iran binnen drie jaar een kernbom heeft. Drie jaar later, na soortgelijke speculaties van de Israëlische premier Perez komt het Pentagon met verklaringen dat die vooralsnog niet door inlichtingendiensten worden bevestigd.

Als in 2002 Iran door Bush wordt geplaatst in 'de as van het kwaad' ventileert zijn regering ook de theorie dat je van laag verrijkt uranium een 'vuile bom' kunt maken. Iran sluit hierop een *safeguard-agreement* met IAEA, dat Iran dus openlijk controleert. Toch beweert Bush' minister van buitenlandse zaken Powell dat Iran werkt aan kernkoppen voor raketten. Door deze houding, overgenomen door de EU, waaraan Iran tevergeefs een veiligheidsaanbod doet, ratificeert Iran geen verdragen meer. Experimenten als die van de jaren '60 worden sindsdien door het Westen 'nucleaire testen' genoemd.

CONSTRUCTIE VAN LEUGENS

Het kernwapenverhaal van Iran kent een parallel met de Iraakse situatie rond 2003

toen men daar 'massavernietigingswapens' zocht. Dezelfde Colin Powell toonde kort voor de Amerikaans-Britse inval in Irak in een bijeenkomst van de VN-veiligheidsraad satellietbeelden van gebouwen en bunkers in Irak waar chemische en biologische wapens geproduceerd en opgeslagen zouden zijn. Dit optreden is later ontmaskerd als onderdeel van een campagne van geconstrueerde leugens en Powell heeft in 2005 te kennen gegeven dat hij zelf misleid werd door de Amerikaanse inlichtingendiensten.

In de kwestie-Iran hebben intussen meerdere IAEA-rapporten vervaardiging van kernwapens door Iran feitelijk gelogenstraft. Volgens het Forum van Amerikaanse wetenschappers heeft Iran niet de capaciteiten voor de vervaardiging van een bom. Toch hebben de VS een draaiboek klaarliggen voor een aanval op Iran, met inzet van tactische kernwapens.

Tijdens het debat in Den Haag werd verwezen naar actuele berichten in de pers, waarin de Israëlische generaal Ganz wordt geciteerd met de stellige uitspraak dat Iran nog (!) geen besluit had genomen voor de vervaardiging van een bom, hetgeen de Israëlische minister van defensie Barak zou hebben bevestigd. Konden wij dan toch rustig gaan slapen? Nee, antwoordde Robert Soeterik, de verklaringen van deze 'experts' duiden erop dat de publieke opinie nog niet rijp is voor een oorlog. Er is blijkbaar nog onvoldoende draagvlak voor een Israëlische aanval op de installaties in Iran.

OORLOGSMOTIEVEN

Robert Soeterik wijst erop, dat Iran omringd wordt door drie kernmachten, die anders dan Iran zelf het non-proliferatieverdrag niet hebben geratificeerd. Dat zijn India en Pakistan, en met name Israël, dat zijn wapens tweemaal op scherp heeft gehad (tegen Egypte in 1972 en tegen Irak in 1991). Onder Khomeini was elk nucleair beleid in Iran *haram*, streng verboden. Dat veranderde na de aanval van Irak op Iraanse steden in 1980. In reactie daarop begon Iran met de ontwik-

keling van een zelfstandig nucleair programma. Daarmee handelde het net als Argentinië, Brazilië en het Zuid-Afrika van de 'blankes' Botha en de Klerk. Nucleair heeft het nu nog niet de capaciteiten van India en Pakistan. Sommigen beweren dat Iran wel voorbereidingen treft, maar nog geen A-bom heeft, en een politiek voert van *deterrence* (afschrikking). Maar ook Israël, India en Pakistan stellen dat hun atoomwapens strikt defensief bedoeld zijn. Historisch gezien weten we echter dat 'defensief' voor Israël een rekbaar begrip is. Israël ziet Iran als een existentiële bedreiging, omdat het een offensief zou voorbereiden. De Iraanse premier Ahmedinejad heeft bij meerdere gelegenheden oorlogszuchtige taal gebezigd waarbij hij onomwonden stelt, dat Israël van de kaart moet worden geveegd. Die bedenkelijke redevoueringen koppelen aan een nucleaire strategie is in wezen absurd, aangezien een dergelijke strategie het einde van Iran zelf zou betekenen.

Soeterik veronderstelt daarnaast, dat het nucleaire beleid van Iran niet de ware reden is voor een dreigende oorlog. Waar het feitelijk om gaat, is de door de VS nastreefde hegemonie van landen die de Amerikaanse belangen dienen met als belangrijkste pijlers Israël, Saoedi-Arabië en het Egypte van Mubarak. Iran is in die optiek de dwarsligger en een potentiële

verstoorder van de verhoudingen. Sinds de revolutie voert Iran een zelfstandige buitenlandse politiek. Het is een mogendheid met 70 miljoen inwoners, de vierde oliestaat en de tweede gasstaat ter wereld. Als economische macht kan het een kern worden van de 'as van verzet' tegen strategische VS-projecten zoals in het Midden-Oosten. Om die macht te breken zoekt men een stok om de hond te slaan

RISICO'S VAN DE OORLOG

Intussen zijn er feitelijk al oorlogshandelingen tegen Iran begonnen. De veertig militaire bases van de VS rond Iran zijn volledig opgetuigd. Door de sancties van de VS en de EU (bevrozing banktegoeden en afsluiting van de handel in olie en gas) verliest Iran nu zeker 10 procent van zijn economie, dat wordt na verscherping van de sanctie vanaf 1 juli 2012 mogelijk 30 procent. Het gevolg hiervan is schaarste en onrust. Ook binnen de bevolking in de VS is er toenemende tegenstand om een door Israël gepropageerd avontuur te steunen. Een aanval op Iraanse kerninstallaties kan genocide op de bevolking van Iran betekenen. De overlevenden zullen zich dan massaal achter Ahmedinejad scharen, zo werd stellig beaamd door Iraniërs in de zaal. Iran zal zich dan ongetwijfeld ontwikke-

len tot een centrum van permanente guerrilla in het Midden-Oosten. Het zal via zijn bondgenoten Hezbollah en Hamas keihard terugslaan, waardoor in het Midden-Oosten juist de destabilisatie zal worden ontketend die de VS zeggen te willen voorkomen. Gevoegd bij de guerrilla in Irak, Afghanistan, Libanon, Syrië en escalaties tot in de Golfstaten en Egypte wordt dit een onbeheersbaar kruisvat. Deelnemers aan het debat vanuit het publiek stelden, dat in dat geval ook andere landen onderling hun zaken met de wapens zullen gaan uitvechten, bijvoorbeeld Turkije en Iraks Koerdistan. Tijdens de discussie kwamen diverse aspecten over het Midden-Oosten ter sprake, zoals die grotendeels eerder ook in *Vredesmagazine* zijn gepubliceerd. Tenslotte werd uitvoerig ingegaan op de vraag welke rol Nederland zal spelen en hoe we daarop moeten reageren. Nederland maakt deel uit van een coalitie met de VS en zal waarschijnlijk mijnenjagers naar de Perzische Golf sturen. Nederland heeft onderzeeërs die geschikt zijn voor de Perzische Golf dan die van de VS. Het risico dat wij zo opnieuw een oorlog worden ingerommeld is dan ook groot.

Jan Bervoets

Slechte karma en celvoetbal

Vredesactivisten probeerden zondag 1 april over de omheining van het NAVO-hoofdkwartier te klimmen. Een verslag van een *embedded journalist*.

Als u het Brabantse landschap wat beter wilt leren kennen, dan kan u altijd een wandelingetje maken in de buurt van het NAVO-hoofdkwartier in Evere. U krijgt er zelfs een gratis shiatsu-massage door de federale politie bovenop. Hun speciale massage-techniek waarbij ze *combat boots* aanbrengen tot diep in uw rugspieren is algemeen bekend van Tibet tot Zuccoti Park... In deze onfrisse aflevering van 'Vlaanderen Vakantieland' belandt iedereen die te dicht bij de gebouwen van de NAVO nadert. Vlakbij het zenuwcentrum van de oorlogsmachine is geen kritiek of observatie door vreedzame burgers toegelaten. Dan moet het maar zonder toestemming, via de NATO GAME OVER-actie.

Foto: Olivier Vin/Heymana.com

trum van de oorlogsmachine is geen kritiek of observatie door vreedzame burgers toegelaten. Dan moet het maar zonder toestemming, via de NATO GAME OVER-actie.

“Omdat het een ondemocratische organisatie is die bommen gooit als ze er zin in hebben,” antwoordt Jonas op de vraag ‘waarom hij vandaag actie gaat voeren tegen de NAVO’. “En vanwege de kernwapens ook natuurlijk,” zegt hij ook nog, net voor hij op de bus richting Brussel stapt.

Zo vat hij het probleem ook heel bondig samen. Het Belgisch lidmaatschap van de NAVO lijkt sinds 1949 onwrikbaar, waardoor we ons om de paar jaar in buitenlandse missies storten die geen echt draagvlak hebben bij de bevolking. Denk maar aan Kosovo, Afghanistan, enz. Daarbij moeten we ook verplicht elf NAVO-kernkoppen opslaan in Limburg. De stembanden van Stijn Meuris [zanger van de groep Monza – Red. VM] zijn dus niet de enige massavernietigingswapens in die provincie.

Het publieke debat over de NAVO wordt meestal enkel op fluistertoon gevoerd, maar dat is vandaag totaal anders. Onze vriend Jonas vertrekt samen met een duizendtal medeactivisten richting NAVO-hoofdkwartier om de gebouwen te verzegelen en overbodig te maken. Dat is nogal ambitieus, maar duidelijk laten merken dat wakkere burgers de militaristische logica in vraag stellen is ook al mooi meegenomen. Alles hangt af van hoeveel hekken, paarden, prikkeldraad, helikopters, agenten en pepperspray Jonas en de anderen kunnen ontlopen voor ze worden opgepakt. Gelukkig zijn ze voorbereid.

Wie tegenover een georganiseerd leger

NATO GAME OVER: geweldloze interventieteams uit tien Europese landen sluiten de NAVO

NATO GAME OVER is een actie van burgerlijke ongehoorzaamheid. We begaan een wetsovertreding om een groter misdrijf te stoppen. We worden daarin gesteund door het internationaal recht. Geweldloze interventieteams gaan het NAVO-terrein op en sluiten ramen en deuren. De zone rond de NAVO wordt met rood-wit lint afgebakend. Tegenover de hoofdingang van de NAVO juichen supporters de interventieteams toe. Delegaties uit tien Europese landen nemen deel aan de actie. Allen hebben ze een duidelijke boodschap aan de staatshoofden en regeringsleiders die op 20 en 21 mei samenkomen op een NAVO-top in Chicago: wij willen geen rakettschild, geen NAVO-soldaten in Libië of Afghanistan, geen nutteloze en gevaarlijke kernwapens in ons land.

De geweldloze actie NATO GAME OVER is een onderdeel van de campagne OPERATIE NATO GAME OVER van Vredesactie en Action pour la paix. Met deze campagne probeert Vredesactie een democratisch debat af te dwingen rond de NAVO en de standpunten die onze regering vertolkt op de NAVO-top op 20 en 21 mei in Chicago.

Dat debat ontbreekt vandaag. Nochtans heeft ons NAVO-lidmaatschap grote gevolgen. Onze regering beslist mee ten oorlog te trekken in Afghanistan en Libië. Het parlement geeft zonder fundamentele vragen groen licht. De Amerikaanse kernwapens in Kleine Brogel zijn nutteloos en gevaarlijk. Onze overheid reageert niet, ook al willen de meeste Belgen de kernwapens weg. Onze vertegenwoordigers bij de NAVO keuren het raketschild goed en gaan akkoord dat de Europese lidstaten daar mee voor betalen, zonder enig publiek debat.

Uit de persverklaring van NATO GAME OVER, <http://www.omslag.nl/20120331a.html>

en politiemacht komt te staan, kan maar beter even nadenken over hoe hij het gaat aanpakken.

Terwijl ze de slaap nog een beetje uit de ogen wreven, werden de actievoerders gebriefd. De mensen van Vredesactie maakten iedereen erop attent dat het een geweldloze actie moest blijven. Iedereen kreeg ook handige tips over hoe je over een hek klimt en dat je best nog een keer kon gaan plassen voor je gearresteerd werd. Nog belangrijker: ze werden onderverdeeld in kleinere groepen waarbinnen iedereen op elkaar kon rekenen voor de rest van de dag.

Een paar zachte kennismakingsoefeningen deden ook hun werk: het ijs was plots gebroken en er ontstond een soort jeugdbewegingsfeertje dat zijn nut nog

bij de eerste omheining gearresteerd, maar een kleine groep activisten kan toch verder de basis binnendringen. Wanneer ze daar geconfronteerd worden met een agent die per ongeluk door een collega wordt gepeppersprayed, zijn het de activisten die spontaan een flesje water aan de agent in nood aanbieden. “Ze doen ook maar gewoon hun job,” zegt iemand. “Slechte karma,” antwoordt iemand anders droog.

Wanneer iedereen naar de cellen is afgevoerd, blijft het samenhorigheidsg gevoel sterk. Iemand met pijn, kou of andere ongemakken kan op de hulp van medeactivisten rekenen. En een spelletje celvoetbal met een plastic flesje werkt prima om de tijd te doden en de moraal hoog te houden.

Na enkele uren worden alle activisten terug vrijgelaten.

Het VRT-journaal besteedt uiteindelijk 37 seconden aan de NATO GAME OVER-actie. Het is dus een geslaagde actiedag die het stilzwijgen doorbreekt. Maar wanneer Tom Boonen [een populaire wielrenner – Red. VM] een volle tien minuten krijgt in datzelfde journaal, dan kun je wel de bedenking maken wat er zou gebeuren als hij in loepzuiver Kempisch zou zeggen dat hij zijn overwinning opdraagt aan alle onschuldige burger-slachtoffers van NAVO-bombardementen. Ge kunt het, Tommeke ...maar als jij het niet doet, dan doen waakzame vredesactivisten het wel in uw plaats.

Roel Joosen

Bron: Dewereldmorgen, 2 april 2012.
<http://www.dewereldmorgen.be/artikels/2012/04/02/nato-game-over-slechte-karma-en-celvoetbal>.

Het Belgisch lidmaatschap van de NAVO lijkt sinds 1949 onwrikbaar, waardoor we ons om de paar jaar in buitenlandse missies storten (...)

zou bewijzen later tijdens de dag, wanneer het allemaal een beetje grimmiger werd.

Onder het oog van de pers trotseren honderden activisten de politie, die massaal aanwezig is. Het grootste deel wordt

BIJ DE TRAPPEN VAN DE BEURS IN BRUSSEL ORGANISEERDE INTAL EEN FLASHMOB FOR PEACE (20 MEI).

Hijgerig klimaat

We waren net wat gewend aan het gedoogkabinet Rutte-Verhagen. Wilders won hierdoor helaas aan gezag, maar bleef buiten de Kamer hoog van de toren blazen. Het beleid was rechts, maar het parlementaire spel bleef levendig en de oppositie kreeg zo nu en dan wat kluiven toegeworpen. En nu zitten we ineens in een hijgerig klimaat van nieuwe verkiezingen, omdat Rutte geen vertrouwen had in een andere coalitie vanuit de Kamer en/of omdat hij na het weglopen van Wilders behoefte had aan nieuwe legitimatie van de zittende macht. Het eerste bleek een vergissing. Het Lente-Akkoord toonde aan hoe drie progressieve partijen – gaten schietend in het ‘Bijna-Catshuisakkoord’ – in een paar dagen in staat bleken compromissen te sluiten met VVD en CDA. In het licht van de crisis kwam dat constructief en verademend over gezien de vertrouwens-deuk die de politiek aan het oplopen is, niet alleen door het populisme, maar ook door het regenteske van de Haagse stomp. Pim Fortuyn bracht dat laatste boven water, maar het is ook nu nog niet helemaal weg. Op 12 september gaan we daar helaas de gevolgen van zien. Was er maar gewoon weer geformeerd, dan had de PvdA wellicht ook mee kunnen doen en hadden we verschoond kunnen blijven van deze onnodige en door de euro sterk op emotie gebaseerde verkiezingen, die denk ik weinig anders gaan opleveren dan een bevestiging van de crisis. Als voorstander van de EU heb ik wel eens gewaarschuwd tegen op ratio gebaseerde overhaasting, omdat het aanvullen van de natie-emotie met een Europa-gevoel tijd kost. Op sentiment spelende populistten maken er in tijden van crisis misbruik van. Drie lijsttrekkerverkiezingen brachten recent wat leven in de brouwerij. Ze leverden PvdA en CDA wat meer ‘digitale’ aanhang. Bovendien bracht die van GroenLinks het nieuwtje boven water, dat Ineke van Gent in 2010 niet de enige tegenstander van de Kunduzmissie was, maar wel de enige tegenstemmer. Dit wijst er op, dat niet louter in regeringspartijen interne fractiedruk een rol speelt en dat het voor Kamerleden dan vaak moeilijk is om die druk te weerstaan. In GroenLinks bleek inzake ‘Kunduz’ dat dit vooral moeilijk is voor hen die nog wat kort in de Kamer zaten. Spirituele kracht of *soulforce* lijkt kortom om met Gandhi te spreken ook voor politici geen overbodige luxe. Kracht dus om op ‘het uur U’ te blijven staan voor je visie.

Hans Feddema

Van jeugdig pacifisme naar

In de serie *Humanistisch Erfgoed* kwam dit jaar een boek uit over de Jongeren Vredes Actie (1924-1940), afgekort de JVA. Het boek is onder meer gebaseerd op het onderzoek naar de jeugdbeweging in Nederland door Ger Harmsen in 1961 en onderzoeken tussen 1977-1981 naar de Nederlandse vredesbeweging. De vraag over het verband tussen deze beweging en het naoorlogse humanisme was reden van onderzoek door het Humanistisch Historisch Centrum.

Het overzichtelijke boek behandelt de drijfveren, emoties en strijd van de pacifistische jongerenbeweging, vooral in het zeer bewogen tijdvak voor de Tweede Wereldoorlog. Nu, 88 jaar later, zijn sommige actiepunten en meningsverschillen heel herkenbaar en geven de (vredesactieve) lezer een wisselend gevoel van hoop en hooploosheid. De inhoud is boeiend en vlot geschreven, soms met doublures, en bevat veel leuke afbeeldingen van affiches en foto's uit de behandelde periode. Informatie werd verkregen uit verschillende bronnen, zoals de collectie Vredesbeweging uit de bibliotheek van het Vredespaleis, en is chronologisch in drie hoofdstukken weergegeven.

TIEN JAAR NA DE GROTE OORLOG

Kort na de Eerste Wereldoorlog was 'Nooit meer oorlog' de wens van velen. De afschuw over de oorlog – de voedsel-schaarste, verhalen van gevluchte Belgen en gruwelijke oorlogsbeelden – bracht vele jongeren samen om te discussiëren op verschillende vredesbijeenkomsten. Tien jaar na het begin van de Grote Oorlog, anno 1924, werd in Soesterberg op initiatief van twee vrijzinnig-christelijke jongerenorganisaties besloten tot de oprichting van de Jongeren Vredes Actie (JVA).

De pacifistische jongerenorganisatie JVA was een van de vele vredesbewegingen in die tijd, naast o.a. de al bestaande pacifistische en antimilitaristische verenigingen opgericht voor 1914. In die tijd waren ongeveer 25000 leden lid van 32 burgerlijk-pacifistische of radicaal-linkse vredesactivistische organisaties. Enkele politieke partijen, zoals de SDAP en de Vrijzinnig-Democratische Bond, steunden eenzijdige nationale ontwapening en waren tegen de nieuwe vlootwet.

De federatie van individuen en afgevaardigden van verschillende organisa-

ties JVA stond open voor iedereen en was bedoeld voor 18- tot 35-jarigen. Het beginselprogramma was bewust vaag, want iedereen moest zich kunnen herkennen in de basisbeginselen: geloof in de noodzaak van vrede, persoonlijke verantwoording om hieraan bij te dragen en bereidheid tot samenwerken. Door een lacune in kennis over de materie richtte de organisatie zich vooral op scholing en de jaarlijkse, vrolijke zomerconferenties. Er waren contacten met de anarchistische Pinkstermobilisatie en de socialistische jeugdbeweging en de JVA werkte met andere groepen samen in verschillende bladen, bij acties, bij tentoonstellingen en bij manifesten zoals bij het ontwapeningsmanifest van onder meer Kerk en Vrede.

WELK PACIFISME?

Zo nam de JVA deel aan de commissie Voorlichting Inzake Dienstweigeren, met het doel te informeren over de mogelijkheid om dienst te weigeren op basis van gewetensbezwaar met een beroep op de wet uit 1923. In die tijd werd informatie

verstrekt via de bladen *Nieuwe Koers* en *Vredesstrijd*.

Doordat de JVA boven de politieke sferen wilde blijven, was er geen sprake van ideologieën en theorieën, de JVA bood een platform waar veel openhartig besproken werd met respect voor elkaars mening. Het pacifisme van de JVA werd gevoelsmatig genoemd. Terugkerende onderwerpen waren nationale ontwapening

geestelijke weerbaarheid

ning, de Volkenbond en dienstweigeren. Ondanks de angst voor beïnvloeding van de leden, kon de JVA geplaatst worden aan de linkerkant van het politieke spectrum met een eigen 'stormgroep' die zich bezig hield met dienstweigeren en vervangende burgerdienst. De pogingen om internationaal iets van de grond te tillen kregen gestalte door een wereldjeugdcongres in 1928 in Ommen, waar 340 jongeren uit 31 landen bijeenkwamen. Het leverde helaas nauwelijks gemeenschappelijke pacifistische standpunten op door de onwenselijke grote invloed van de communistische deelnemers. Wel werden modern imperialisme, rassendiscriminatie en onderdrukking van volken veroordeeld en werd een nieuwe federatie opgericht: de Jongeren Vredes Federatie (JVF).

Na 1928 veranderde de toon binnen de JVA. Er was een verschuiving van getuigen voor de vrede naar het strijden voor de vrede. Door de overtuiging dat "spanningen tot oorlog uit het maatschappelijke leven zelf ontstaan" radicaliseerde de JVA, mede door de veranderde structuur - geen federatie meer - en een toename van radicaal-linkse leden. Een strijdbaar pacifisme ontstond binnen de JVA, met studie van de oorzaken van oorlog zoals: oorlogsindustrie, kapitalisme, imperialisme, militarisme, ethiek, kerk en democratie, een scherpere politieke stellingname en actie (dienstweigeren, werkstakingen). Zoals de actie tegen het Rode Kruis dat werd gezien als verlengstuk van het oorlogsapparaat, de actie tegen de nieuwe vlootwet en actie tegen het groeiende nationalisme. Zo was er de solidariteitsactie met de muitende bemanning van de pantserkruiser De Zeven Provinciën, die de dood vond door een bombardement waarvoor de minister van Oorlog persoonlijk opdracht had gegeven.

Men nam stelling tegen de Burgerwacht en de Bijzondere Vrijwillige Landstorm en het rechtse Nationaal Jongeren Verbond, de tegenhanger van de JVA. Natuurlijk werden ze ook in de gaten gehouden door de Centrale Inlichtingendienst, de voorloper van de BVD en AIVD. De radicalisering, die leidde tot een meer socialistische grondslag, werd niet door ieder toegejuicht, sommigen zagen deze radicalisering van het nieuwe pacifisme als een gevaar voor de open structuur.

NA 1930

De veranderingen hingen samen met de internationale situatie, maar ook met de samenwerking en verstrengeling met andere groepen zoals de Nederlandse Bond van Abstinent Studerenden en de Studenten Vredes Actie. Het Nederland van 1933 werd een burgerlijk-verzuilde maatschappij genoemd die in crisis was geraakt door de depressie, de werkeloosheid, een veranderde cultuur van gelijkheid en democratie met een slecht werkend parlement en dalende steun voor nationale ontwapening.

Bewustwording door de bevolking van de oorlogsdreiging zag de JVA als belangrijkste doelstelling en daarmee kwam ze

nu nadrukkelijker naar buiten. Landelijk verzet en weerbaarheid werden aangewakkerd met actiebladen zoals *Stormklok*, de oprichting van de Pacifistische Volksverdediging (PVV) en de propagandatour *Oorlogs Waarschuwings Dienst*. Met het organiseren van schrijversavonden, waar schrijvers getuigden tegen oorlog en militarisme, werd het Kunstenaarscentrum voor Geestelijke Weerbaarheid opgericht. In de redactie van het blad *Fundament*, dat humanistisch was geïnspireerd, bleken veel leden van de JVA actief te zijn. Henriette Roland Holst was hierin een duidelijke aanhanger van het nieuwe strijdbare pacifisme. Er was verschil van mening over het gebruik van geweld binnen de JVA, maar niet over de scholing in massapsychologie. Een markant figuur in die tijd was De Ligt, dominee, anarchist en vrijdenker, auteur van *Vrede als Daad*. Hij was een groot aanhanger van burgerlijke ongehoorzaamheid die hij op een WRI-congres in 1934 presenteerde als actievorm.

BEZETTING

Toch werd de organisatie in 1939 verrast door de Duitse inval in Polen, en toen de Duitse bezetting ook in Nederland een feit was werd er niets meer vernomen van de strijdlustige organisatie JVA. Wel waren veel oud-leden actief in het verzet of moesten onderduiken.

Het zijn vooral prominente leden van de JVA, zoals Van Praag, Stuiveling en Brandt Corstius, die contact bleven houden en na de oorlog betrokken waren bij de oprichting van het Humanistisch Verbond. Voor de schrijvers van dit boek een interessant gegeven.

Volgens het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis is na de Tweede Wereldoorlog de Algemene Nederlandse Vredes Actie uit de JVA ontstaan. Nog weer vele jaren later ontstond in 1995 na verschillende fusies de vereniging Pais, medelid van VredesMedia.

Anke Polak

Bert Gasenbeek en Chris Hietland, Van jeugdige pacifisme naar geestelijke weerbaarheid. De Jongeren Vredes Actie (1924-1940). Humanistisch Historisch Centrum en Papieren Tijger, 2012

Transformatie van oorlogsvoering

Oorlog is niet meer wat die geweest is. De tijd van het 'gebroken gewoontje' is al lang voorbij. Maar op het terrein van 'oorlog en vrede' vinden nieuwe verontrustende ontwikkelingen plaats. Zoals geheime oorlogsvoering en dreiging van cyberwars. Het lijkt nagenoeg onmogelijk daartegen in actie of verzet te komen. De vraag is dan ook aan de orde of en zo ja hoe vredesorganisaties tegen die ontwikkelingen iets kunnen ondernemen.

In het artikel 'De geheime oorlog in 120 landen: de nieuwe elite van het Pentagon' in de *DeWereldMorgen* schrijft historicus Nick Turse dat Amerikaanse militaire strijdmachten in het geheim wereldwijd geheime operaties uitvoeren. In honderdwintig landen verspreid over de wereld, vechten troepen van het *Special Operations Command* (SOCOM) hun geheime oorlog uit met *high profile*-moorden, *low level*-doelgerichte slachtpartijen, kidnapoperaties, nachtelijke raids, gezamenlijke operaties met buitenlandse strijdmachten en opleidingsmissies met inheemse partners als deel van een verborgen conflict. Deze nieuwe Pentagon-elite die inmiddels is uitgegroeid tot een allesomvattende strijdmacht, voert een wereldoorlog waarvan de omvang niet eerder onthuld werd. Pas nadat bekend werd dat Osama Bin Laden door de Amerikaanse *Navy SEAL* was geëxecuteerd werd een tipje van de sluier opgelicht. *SOCOM* coördineert de planning tegen wereldwijde terreurnetwerken met als resultaat dat deze nauw verbonden is met andere over-

heidsinstanties, buitenlandse militaire en geheime diensten en voorzien is van een uitgebreide voorraad aan onder meer *stealth*-helikopters, bemande *fixed-wing*-vliegtuigen, zwaar bewapende onbemande vliegtuigen (*drones*), en *Mine Resistant Ambush Protected*-wagens (MRAP's). Het Tv-programma *Reporter* van de KRO toonde onlangs beelden van een locatie in de VS waar drone-'piloten' vanuit comfortabele stoelen met een joystick (!) de *drones* bestuurden.

CYBERWARS

Ook op een ander terrein dient een nieuwe wijze van oorlog voeren zich aan. Volgens redacteur Volkert Deen van *Computerworld* houden militaire strategen er zeer serieus rekening mee dat het volgende grote wereldconflict wordt beslist in *cyberspace*. In een *cyberwar* zal 'de vijand' zich via allerlei netwerken richten op de infrastructures die onze huidige samenlevingen overeind houden, zoals communicatiekanalen en de energievoorziening. Dat idee komt volgens Deen niet geheel uit de lucht vallen. In de VS konden in het verleden al storingen in de energievoorziening herleid worden tot hackpogingen van buitenaf. Deen verwijst naar het rapport *Blown to Bits* van

Christopher Bronk, specialist van het *Baker Institute* aan de Amerikaanse *Rice University*. Die verwacht dat een 'cyberworldwar' vooral een poging zal zijn om 'door te dringen tot besluitvormingsprocessen van de tegenstander, zonder deze geheel uit te schakelen'. Volgens Bronk zal een cyberconflict een permanent verschijnsel zijn: hele digitale veldslagen zullen worden uitgevochten zonder dat het publiek daar iets van merkt. Een 'wereldmacht' zal voort, in termen van cyberwar, niet langer gedefinieerd worden door landsgrenzen, inwonersaantallen of defensiebudgetten, maar al gevormd kunnen worden door een relatief kleine groep anonieme individuen. Minimaal zo verontrustend is dat iedere (economische) macht die daartoe de middelen heeft dankzij dit soort potentiële scenario's waarschijnlijk nu al verwickeld is in een digitale wapenwedloop waarop nauwelijks enige controle is.

In de *Volkskrant* van woensdag 30 mei stond het bericht dat een 'ongekend complex spionagevirus' actief is in het Midden-Oosten. Het virus *Flame* is zeker twintig keer zo sterk als *Stuxnet*, het virus dat Iran in 2010 aanviel.

Rein Heijne,
Huis van Erasmus

DeWereldMorgen, 13.8.2011 (zie www.DeWereldMorgen.be). Lees meer: <http://computerworld.nl/article/12862/dit-is-cyberwar.html&cp>.

Misleidende hulpverlening

In een alternatief *EADS* jaarverslag, dat we schreven in de aanloop naar de aandeelhoudersvergadering, beschrijven we ook hoe *EADS* op wapenbeurzen wereldwijd wapens probeert te slijten, hoe het zich met misleidende reclame als humanitair hulpverlener voordoet en hoe het betrokken is bij een reeks aan corruptieschandalen. En hoe met het geld dat *EADS* aan de wapenhandel verdient zoveel nuttiger dingen gedaan hadden kunnen worden. Zoals het geven van basisonderwijs aan alle kinderen die dat nu niet krijgen. Of het geven van noodhulp

Op www.stopwapenhandel.org staat een uitgebreid verslag van de acties, met foto's en video, het alternatieve *EADS*-jaarverslag en een overzicht van de vragen die tijdens de aandeelhoudersvergadering zijn gesteld. Ook staat daar meer te lezen over onze campagne om pensioenfondsen ertoe te bewegen niet langer in *EADS* te beleggen. De bijbehorende actiekaart is met dit nummer meegestuurd. Elders in de *Vredes* magazine staat ook een fotoverslag van de actie.

aan mensen die bijna doodgaan van de honger.

Hoewel *EADS* zich tijdens de aandeelhoudersvergadering ongevoelig toonde voor onze zorgen over de door hun gebouwde en verkochte wapens, gaan we de komende maanden verder met onze campagne tegen *EADS*. Nu steeds meer financiële instellingen zich de afgelopen jaren hebben ontdaan van hun aandelen in *EADS*, vooral vanwege hun betrokkenheid bij de productie van kernwapens, willen we dit jaar een handvol grote pensioenfondsen die dat nog niet hebben gedaan alsnog bewegen om uit *EADS* te stappen. Het gaat hierbij onder meer om vier van de vijf grootste Nederlandse pensioenfondsen: het *ABP* (ambtenaren en o.a. leraren), het pensioenfonds voor de Bouw (*BPF Bouw*), het pensioenfonds Metaal en Techniek (*PMT*) en het pensioenfonds van de Metalektro (*PME*). De belegging van het *ABP* is volgens de meest recente informatie 49 miljoen euro waard.

Van de volgende pensioenfondsen is bekend dat ze bewust geen aandeel meer hebben in *EADS*:

Pensioenfonds Architectenbureaus, Pensioenfonds Horeca & Catering, Pensioenfonds PNO Media, Spoorwegpensioenfondsen, Stichting Pensioenfonds Openbaar Vervoer, Pensioenfonds Zorg en Welzijn, KPN Pensioen, Pensioenfonds ING, Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf, Pensioenfonds PostNL, Bedrijfspensioenfonds voor de Landbouw, Bedrijfstakpensioenfonds voor het Kappersbedrijf, Pensioenfonds voor de Tandtechniek, Pensioenfonds Wonen, Bedrijfstakpensioenfonds Schoonmaak- en Glazenwassersbedrijf.

Crisis mede door dure wapens

In antwoord op vragen van een van onze kritische aandeelhouders over de bijdrage van *EADS* aan het Franse kernwapenprogramma, verklaarde vertrekkend directeur Louis Gallois 'trots' te zijn dat zijn bedrijf mocht bijdragen aan wat hij beschouwde als het 'erfgoed van De Gaulle.' Maar Zuid-Europese landen betalen op dit moment de prijs voor structureel veel te dure wapenaankopen. Nu de crisis hard toeslaat wordt afbetaling een probleem. Vorig jaar bleek al dat Spanje problemen heeft om Eurofighterbetalingen ter waarde van een miljard euro aan *EADS* te voldoen.

Tijdens de aandeelhoudersvergadering werden verder ook vragen gesteld over de verkopen van wapentuig aan Indonesië en Libië. Zoals met de meeste kritische vragen wimpelde de top van *EADS* elke verantwoordelijkheid af. Die lag bij de overheden die de export goedkeuren, en bij de overheden die de wapens gebruiken. Niettemin schrijft *EADS* in zijn duurzaamheidsrapport: "Bedrijven moeten er voor zorgen dat ze niet medeplichtig zijn aan mensenrechtenschendingen." Dit soort rapporten wordt kennelijk vooral voor de bühne geschreven. Onlangs nog tekende *EADS* een aantal contracten op een wapenbeurs in Kazachstan, een dictatuur die dankzij de rijkdom aan fossiele brandstoffen zich steeds meer militair profileert en lak heeft aan mensenrechten. Begin dit jaar werden bij stakingsprotesten zeventien demonstranten gedood door veiligheidstroepen.

EADS – Europa's wapengigant in Nederland onder vuur

Begin deze eeuw ontstond *EADS* uit een fusie van Duitse, Franse en Spaanse vliegtuig- en wapenfabrikanten. Vanwege het gunstige belastingklimaat werd het bedrijf een Nederlandse NV. Tijdens de aandeelhoudersvergadering in Amsterdam organiseerde de Campagne tegen Wapenhandel eind mei het protest tegen de fabrikant van kernwapens, bommenwerpers en gevechtshelikopters. Op de stoep voor het Okura-hotel, waar zo'n honderd demonstranten zich lieten horen, maar ook binnen, waar activistische aandeelhouders kritische vragen stelden. Een aantal van die aandeelhouders werd overigens niet toegelaten, waarschijnlijk uit angst voor acties tijdens de vergadering. Vier van de tien mochten na enig gedoe uiteindelijk toch

naar binnen. *EADS* staat voor *European Aeronautical, Defence and Space company* en is de op een na grootste wapenfabrikant van Europa en de nummer zeven van de wereld. Het internationale hoofdkantoor staat in Leiden, op het terrein van het vroegere *Fokker Space*, tegenwoordig een onderdeel van *Astrium*, de ruimtevaartdivisie van *EADS* die ook kernwapens maakt.

Bij het publiek is *EADS* het meest bekend als moederconcern van vliegtuigbouwer Airbus. In de militaire wereld staat het bedrijf hoog aangeschreven als fabrikant van allerhande dodelijk wapentuig: van de *Eurofighter* straaljager en de *Tigre* gevechtshelikopter, maar ook van een reeks bommen en raketten, inclusief kernwapens.

Bolwerk van dienstweigerering afgebouwd

In januari werd de redactie van Vredesmagazine verrast door het bericht dat het blad een geldbedrag heeft gekregen van het Noordelijk Gewest van Vrije Socialisten. Daar zijn wij natuurlijk heel blij mee, maar die vreugde wordt getemperd door de achterliggende reden: het Noordelijk Gewest bestaat niet meer. De correspondent Roelof Heida is opgetreden als liquidateur van een batig saldo, dat door de leden die het Gewest hebben opgeheven gelijkelijk wordt verdeeld aan een aantal geestverwanten, zoals de Vrije Bond, het tijdschrift De As en de radicale no-border beweging AAGU. Vredesmagazine, het tijdschrift dat zich tegen de oorlog keert, hoort daar ook bij.

Wat was het *Noordelijk Gewest van Vrije Socialisten* (NGVS)? Op papier was het bedoeld als de noordelijke afdeling van de in 1952 opgerichte *Federatie van Anarchisten in Nederland*, dat een tijdschrift uitgaf onder de titel *Recht voor Allen*. Naast deze federatie was er de anarcho-syndicalistische beweging van Albert de Jong, die vooral actief was in de OVB en zich georganiseerd had in een *Rudolf Rocker Stichting* en waren er de colporteurs van Gerhard Rijnders' *De Vrije Socialist*. Het Noordelijk Gewest had zijn wortels in de Friese veenkoloniën, waar een groot aantal volgelingen van Ferdinand Domela Nieuwenhuis zich had georganiseerd in een traditie van radicaal antimilitarisme. Groot is de invloed van Bart de Ligt. In een BVD-rapport uit 1970, dat dank zij de *Stichting Argus* gewoonweg kan worden gegoogleld, lezen we: "De Federatie ontplooidde haar grootste activiteit dan ook op het terrein van de principiële – zij het politiek en niet godsdienstig gemotiveerde – dienstweigerering. Hoewel de FVS de huidige maatschappijvorm radicaal verwierp – en daarvan ook herhaaldelijk blijkt gaf – wees zij het gebruik van geweld als middel om haar doel te bereiken af; een doel, dat globaal kon worden omschreven als een 'vrije' (= staatloze) maatschappij, waarin het privé-eigendom niet meer zal bestaan en de productiemiddelen gemeenschappelijk bezit zullen zijn."

Belangrijke leidraad was de 'vrijheidsbe-zinning', zoals die voorheen werd gepropageerd door Jo de Haas, die in 1945 door de bezetter werd vermoord. Een denken-teken van die wandaad staat in het kampeercentrum van Appelscha, dat in de wereld van het NGVS en vanaf 1970 de gehele anarchistische beweging in Nederland een belangrijke rol heeft gespeeld.

DEMONSTREREN IN PAK

De meeste oudere NGVS-ers uit het noorden waren dienstweigeraar geweest, die daarvoor hadden vastgezet. Enkel- en waren lid geweest van de Mokerbe-weging, die in radicale collectieve ge-

meenschappen leefden, en kregen dus na de oorlog aansluiting van enkele radicale arbeiders uit Amsterdam. In de jaren vijf-tig protesteerden zij massaal tegen de atoombom door het houden van Paas-marsen; zij liepen dan in driedelig pak of nog deftiger om te laten zien hoe zij zich hadden vrijgemaakt van een arbeiders-verleden van sterke drank en alcohol, en door de besparing van deze uitgaven nu tekenen van welstand konden dragen. Een enkeling had zich uit de loonslaver-nij weten te ontworstelen en was nu eigen boer en trots op zijn land. Maar allen droegen nog het gebroken gewertje en zamelden geld in voor dienstweigeraars en strijders van burgerlijke ongehoor-

zaamheid. Sporen van deze levenshouding ziet men nog altijd terug op het kampeercentrum in Appelscha, waar nog steeds principieel geen alcohol mag worden gebruikt en waar de kampeers zelf de spade hanteren om het terrein wattervrij te houden.

Veel van de oudere kameraden van het NGVS, zoals Theo Harsman, de gebroe-

Foto: Jan Bervoets

ders De Groot, Joop Wandeleer, zijn legendarisch door de band die zij hadden met het vooroorlogs anarchisme, een band die op waarde werd geschat door de 'nieuwe anarchisten' in Appelscha, exponenten van de kraakbeweging, autonomen van *Onkruid* en anderen door wie 'de geest van Appelscha' is blijven voortbestaan. Zo zal ongetwijfeld ook het gebroken gewertje, waarvan het hout onlangs onherstelbaar bleek te zijn vergaan, op termijn weer in een nieuwe versie pronken op de gevel van het hoofdgebouw op het kampeercentrum.

Jan Bervoets

Tentoonstelling Len Munnik

Len Munnik tekent al veertig jaar trouw zijn visie op de actualiteit. Originelen, ook in kleur, zijn tot 28 augustus te bewonderen in de Grote Kerk in Breda.

Open: maandag tot zaterdag van 10-17 uur; zondag van 13-17 uur. Toegang gratis

Berekende ontmaskering

Dit is de derde keer dit jaar dat ik het over Obama moet hebben. Op zich ook niet verwonderlijk, want hij is de leider van de machtigste natie ter wereld, die zich historisch gezien welhaast per definitie als een permanent oorlogvoerende natie heeft ontpopt. Dat kon misschien ook nauwelijks anders verwacht worden van een (uit Europa afkomstig) volk dat, hoewel zich van meet af proclamerend als de Verlichting zelve met vrijheid voor iedereen, al direct na het verdrijven van zijn Britse overheersers begon met het grootscheeps uitroeien van de plaatselijke autochtonen, de Indianen. En vervolgens nog ruim een eeuw de onderdrukking en uitbuiting van de uit Afrika, Zuid-Amerika en Azië geïmporteerde slaven in stand hield. Jawel, land of the free. De aanleiding nu is, dat Obama enkele maanden voor de presidentsverkiezingen in de VS, zijn masker van mensenrechtenman heeft afgeworpen en zich, uit berekening, als degene die hij werkelijk is heeft bekend gemaakt. Eigenlijk dus volstrekt in overeenstemming met de beschreven traditie van zijn natie.

In Nederland hebben we met die zelfontmaskering kennis kunnen maken doordat NRC-Handelsblad op 1 juni opeens een kritische toon over Obama begon aan te slaan. In een voorpagina-artikel heette het "Obama voert oorlog in alle stilte" en in een redactioneel commentaar onder de kop "Obama's geheime oorlog" (de kop boven mijn column van drie maanden geleden luidde: "Obama's geheime wapen") wordt gerept van "een ernstige en fundamentele ontsporing" van de Amerikaanse president. De terechte verontwaardiging was niet te danken aan de speurzinnigheid van Nederlandse journalisten, maar aan een door Obama's administratie zelf geïnitieerde publicatie in de New York Times. Obama wilde namelijk het Amerikaanse volk tijdig doordringen van het feit, dat hij persoonlijk degene is die beslist over leven en dood van al of niet vermeende terroristen in deze wereld. Obama's persoonlijke betrokkenheid werd beschreven als de wekelijkse 'Terreur-dinsdag'-teleconferentie, waarin hij met zijn top-100 veiligheidsadviseurs comfortabel achterover leunend in zijn presidentiële fauteuil bespreekt welke verdachte wel en welke niet met behulp van drones kan worden afgemaakt.

Met deze bekendmaking heeft Obama geheel in de stijl van een Romeinse keizer de morele verantwoordelijkheid genomen voor deze wereldwijde moordpraktijken, om zich de flinke jongen te betonen waar zijn kiezers om vragen, maar de juridische verantwoordelijkheid ontloopt hij. Om nog te zwijgen van dit aspect: hoe betrouwbaar is de informatie die een Pakistaanse of Jemenitische burger tot een voor de VS riskante terrorist bestempelt? Nog los van het klassieke mensenrechtadagium dat zulk 'bewijs' getoetst dient te worden in een eerlijk proces. Wie de huidige man in het Witte Huis nog een mensenrechtenman wil noemen, is willens en wetens doof, stom en blind.

Boudewijn Chorus

De Carmen van het Nationaal Crisis

Tilly de Waal, langdurig actief in het Humanistisch Vredesberaad (HVB), stuurde *VredesMagazine* onderstaande brief en een affiche. Het affiche is een persiflage op de activiteiten van het Nationaal Crisiscomité. Dit comité was in 1931 opgericht, samengesteld uit notabelen en adellijke personen en had als doel steun in geld en natura te verlenen aan slachtoffers van de economische crisis.

Toenmalig kroonprinses Juliana trad op als beschermvrouwe. Al voordat het comité zijn werk kon beginnen, was vastgesteld dat de gewekte verwachtingen niet verwezenlijkt konden worden omdat het niet ging om een eenmalige actie na een ramp, maar om “uitingen en gevolgen van een internationaal ziekteproces, waarvan voorlopig wel de ernst kon worden geconstateerd, maar noch de uitbreiding, noch de gevolgen kunnen worden voorzien.” In 1935 werd het comité al weer opgeheven, onder meer vanwege “moehed welke zich voordoet bij sommige plaatselijke comités.” Hoewel er tot dan toe best wel wat geld was uitgedeeld, was het aantal werklozen inmiddels opgelopen tot 475.000. Voor groepen als de uitgevers van het affiche, het *Verbond van Alarmgroepen*, een radicale stroming binnen de anarchistische beweging, was dit soort acties uiteraard niet meer dan een lapmiddel dat een grondige verbouwing van de maatschappelijke orde alleen maar in de weg stonden. Vandaar de felheid die uit het affiche spreekt en die momenteel weer heel actueel is.

De tekst *Lasz mich einmal deine Carmen sein*, waarmee naar we mogen aannemen prinses Juliana werd bespot, zal ontleend zijn aan een populair deuntje uit de Duitse Ufa-film *Einbrecher* van het jaar 1930 van Hanns Schwarz en geproduceerd door Erich Pommer, tevens de producent van *Metropolis* van Fritz Lang. Deze film gaat heel toepasselijk over een gentleman-inbreker, hier uitgebeeld als het Kapitaal, waarvan Carmen duidelijk gecharmeerd is.

In navolging van Tilly willen we degenen die nog meer weet over de ontstaansgeschiedenis van dit affiche of de naam van de tekenaar kent, graag oproepen om contact op te nemen met de redactie, info@vredesmagazine.nl (KK)

Wie was de tekenaar?

Mijn vader, Cor de Groot, sprak vaak over de IAMV (Internationale Anti-Militaristische Vereniging) en de SAJO (Sociaal Anarchistische Jongeren Organisatie). Ik neem aan dat hij in beide organisaties actief is geweest. In 1931 was hij zelf 30 jaar oud en de spotprent is dus waarschijnlijk voor de IAMV gemaakt en zou door deze mensen verspreid worden. Helaas werden deze actievoerders voordat het zover kwam, gearresteerd en de prenten werden vernietigd. Op de prent was prinses Juliana afgebeeld en dat zou majesteits-

schennis zijn. De politie wilde zekerheid hebben dat het inderdaad Juliana was, maar geen van de ondervraagden gaf toe de vrouw op de prent te herkennen. De politie kon dus geen proces-verbaal opmaken, maar wel hebben ze nog gezocht naar het cliché waarmee de prent was gemaakt en naar het drukpersje. Dat stond echter bij mijn grootouders verborgen en werd niet gevonden. Mijn vader, typograaf van zijn vak, had de prent gedrukt. Na zijn overlijden vonden we, toen we zijn huis ontruimden, het cliché verborgen in de linnenkast. Een vriend

die op een drukkerij werkte maakte er twaalf afdrucken van, die onder de familie zijn verdeeld.

Nu hadden wij in december 2011 een leuk contact met de burgemeester van Hilversum, Pieter Broertjes, en toen we begin dit jaar lazen dat hij tot voorzitter van het Persmuseum was benoemd stuurden we hem een felicitatiebrief en een afdruk van de spotprent. Dat bleek een schot in de roos. Het Persmuseum is er erg blij mee en wilde ons spreken. Dat is inmiddels gebeurd. Ze willen graag meer details weten en ook de naam van de tekenaar. Ik hoop nu dat een nakoeming van de tekenaar *VredesMagazine* leest en we op die manier het Persmuseum kunnen helpen.

Over deze actiegroep ken ik nog twee anekdotes. (1) Toen ze op het politiebureau zaten en ondervraagd werden over de vrouw op de spotprent was er een man die zei de vrouw te herkennen. Hij voerde de spanning op, "...ach, dat hij er nou niet opkwam...", maar eindelijk riep hij verheugd: "Ik weet het, die vrouw zie ik vaak op de pont als ik naar mijn werk ga!" De politie was natuurlijk kwaad, maar ze konden niets doen.

(2) Een andere keer dat de actiegroep werd opgepakt was toen er ergens betonblokken op de rails gelegd waren, waardoor een trein ontspoorde. Geen actie van de groep waar mijn vader in zat. De politie was er echter van overtuigd dat de dader een tekenaar was. Dus moest de tekenaar zijn schoenen afgeven om te onderzoeken of de voetsporen bij het misdrijf daarmee correspondeerden. Dat was dus niet zo, ook had het verhoor van de jongens niets opgeleverd en dus mochten ze weer gaan. Maar de schoenen van de tekenaar waren nog niet terug en dus maakten de jongens misbaar: "Een onschuldige zomaar vasthouden kan niet, daar maken we werk van." De politie werd hierdoor zo in verlegenheid gebracht, dat een van de agenten zijn schoenen aan de tekenaar uitlenende.

Tilly de Waal-de Groot

De citaten uit de inleiding zijn ontleend aan de Inventaris van het archief van het Nationaal Crisis Comité (NCC), 1931-1936. Nationaal Archief, Den Haag (1985), Nummer archiefinventaris 2.19.076

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE VREDESBEWEGING

In dit nummer beginnen we met een serie korte stukjes waarin we steeds een aspect van de geschiedenis van de vredesbeweging belichten. We beginnen met Vredessymbolen. De serie is ontleend aan de tentoonstelling 'Zicht op Vrede' van het Museum voor Vrede en Geweldloosheid. Deze uit 24 panelen bestaande tentoonstelling (en vele andere) kan geleend worden en is ook te zien op www.vredesmuseum.nl.

Vredessymbolen

Vredesactivisten hebben in alle tijden gebruik gemaakt van de kracht van symbolen. Een aantal daarvan hebben zich in de loop der tijd weten te handhaven en genieten nu een algemene bekendheid. We vertellen hier iets over hun oorsprong.

DUIVEN EN OLIJFTAKKEN

Deze symbolen gaan terug op het Bijbelse verhaal van Noach's Ark. Daarin keert een duif terug met een olijfblad, wijzend op nieuw leven op droog land.

Sylvia Wilbrink

Een teken van hoop dus dat later vooral de betekenis van hoop op een wereld zonder oorlog kreeg. In onze cultuur is vooral de vredesduif – al dan niet met olijftakje in de snavel – bekend. In andere culturen - vooral daar waar veel olijfbomen groeien – is de olijftak een zelfstandig vredessymbool.

GEBROKEN WAPENS

Symbolen van het streven naar ontwa-

pening. Het gebroken geweeftje is al sedert 1921 het logo van de pacifistische organisatie War Resisters International. Vredesbeweging Pais is de Nederlandse tak van de WRI.

RODE EN WITTE KLAPROZEN

Ontdaan van nationalisme staan rode klaprozen voor de verspilling van mensenlevens in oorlogen. De oorsprong ligt op de slagvelden van 1914-1918. Deze waren bedekt met klaprozen. In 1933 werden voor het eerst witte klaprozen gebruikt ter herdenking van alle oorlogsslachtoffers, zowel militairen als burgers. Ze worden nu nog steeds gebruikt als symbool voor de afwijzing van oorlog, vooral in landen die betrokken waren bij de Eerste Wereldoorlog.

HET BAN DE BOMTEKEN

Het 'Ban de Bom' symbool werd in 1957 ontworpen voor de eerste Aldermaston mars tegen atoomwapens. De ontwerper, Gerald Holtom, herinnert zich:

'Ik tekende mijzelf – als wanhopige enkeling – met de handen, palmen naar buiten en naar beneden uitgestrekt op de manier van Goya's boer voor het vuurpeloton. Ik bracht de tekening terug tot lijnen en trok er een cirkel omheen. Het leek eerst belachelijk, zo'n klein dingetje...'

Het symbool heeft de semafoorsignalen voor de letters N en D in zich. Deze staan voor Nuclear Disarmament, atoomontwapening. Holtom realiseerde zich dat het teken op zijn kop de levensboom kon voorstellen, een symbool van hoop en herrijzenis en ook het semafoorsignaal voor de letter U van unilateral (eezijdig). Dit teken verspreidde zich over de hele wereld als een symbool van vrede en ontwapening.

Protest tegen oorlogspoliteers

EADS produceert wapens in heel Europa en heeft zijn hoofdkantoor gevestigd in belastingparadijs Nederland. Zij hielden de jaarlijkse aandeelhoudersvergadering op 31 mei in Amsterdam. Zo'n honderd mensen protesteerden daar tegen wapenindustrie en wapenhandel, en tegen geld verdienen aan oorlog. Tien mensen hadden een aandeel gekocht om in te kunnen spreken op de vergadering: verwarring aan de balie. Aan zes van hen werd de toegang geweigerd.

Foto's Boyd Noorda

Abonnee worden

VredesMagazine wordt gratis toegezonden aan leden van het HVP, Pais en ook aan donateurs van Stop de Wapenwedloop en VD AMOK. Als u VredesMagazine regelmatig op uw deurmat wilt vinden kunt u dus lid of donateur worden van één of meer van deze organisaties. Zie de beschrijvingen op deze pagina. Een abonnement zonder ergens lid of donateur van te worden is ook mogelijk via opgave aan: VredesMagazine, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft of naar info@vredesmagazine.nl

VredesNieuws

Wilt u het nieuws van en voor de vredesbeweging sneller en uitgebreider? Abonneer u dan gratis op onze e-mailnieuwsbrief VredesNieuws via: www.vredesbeweging.nl/nieuws/aanmelden.php

Proefabonnement

Geef een jaarabonnement cadeau voor **10 euro** (wordt niet automatisch verlengd)

De acceptgiro kan verzonden worden naar:

naam: .....

adres: .....

postcode/plaats: .....

VredesMagazine kan verzonden worden naar:

naam: .....

adres: .....

postcode/plaats: .....

Opsturen naar VredesMagazine, Vlamingstraat 82, 2611 LA Delft of naar info@vredesmagazine.nl

Het Vredesmagazine en zijn organisaties

WILPF- WOMEN'S INTERNATIONAL LEAGUE FOR PEACE AND FREEDOM

Obrechtstraat 43, 3572 EC Utrecht
Telefoon 023-5252201 / 030-2321745,
e-mail: info@wilpf.nl

Bij wilpf.nl is momenteel hun lente nieuwsbrief te downloaden.

HAAGS VREDESPLATFORM

Secretariaat: Jan Bervoets, Valkenboskade 461,
2563 JC Den Haag (tel 070-3922102)
e-mail: jan.bervoets@casema.nl.
website www.haagsvredesplatform.nl.

Op de website van het Haags Vredesplatform staan de inleidingen van de avond met PRIME over de ontwikkelingen rond Iran.

VD AMOK

Ons adres: Obrechtstraat 43
3572 EC Utrecht
030 8901341
www.vdamok.nl

VD AMOK is de voortzetting van de samenwerking tussen de Vereniging Dienstweigeraars (VD) en het Antimilitaristisch Onderzoekskolлекief (AMOK). We doen onderzoek op het gebied van oorlog en vrede en leveren zo een bijdrage tot een radicale vredesbeweging in de vorm van berichtgeving en analyses. Voor VredesMagazine maken wij de onderzoeks dossiers.

Giften ter ondersteuning van ons documentatiecentrum en kantoor (waar ook Vredesmagazine wordt gemaakt) zijn welkom op giro 5567607 t.n.v. VD AMOK Utrecht.

VREDESBEWEGING PAIS

Vredesbeweging Pais is de Nederlandse tak van War Resisters' International. Onze wortels gaan terug tot de Eerste Wereldoorlog.

Vredesbeweging Pais staat voor het ideaal van een wereld zonder oorlog en voor een geweldloze, duurzame en rechtvaardige samenleving. We zijn daarvoor op vele manieren actief in Nederland en via de WRI in de hele wereld.

Wilt u lid worden, ons steunen of zelf meedoen, kijk dan op: www.vredesbeweging.nl of bel: 015-785.01.37.

STOP DE WAPENWEDLOOP

Stop de wapenwedloop is van oorsprong een "samenwerkingsverband", ontstaan bij de opkomst van de massabewegingen, zoals tegen de neutronenbom aan het eind van de jaren zeventig jaren en die tegen de plaatsing van kruisraketten, bijna 20 jaar geleden.

Het vraagstuk van de strijd tegen oorlog heeft vele facetten. Hoe oorlog bestreden moet worden, daarover zullen wel verschillende benaderingen blijven bestaan. Maar deze strijd moet wel plaatsvinden, en daartoe blijft een boven partijen en richtingen uitstijgende vredesbeweging een noodzaak.

HUMANISTISCH VREDESBERAAD

Postbus 235, 2300 AE Leiden, tel: 0648233329.
e-post: info@humanistischvredesberaad.nl
website: www.humanistischvredesberaad.nl

Het Humanistisch vredesberaad organiseert 23 september een middag over "vrede en sociale media", daarna uitreiking prijs journalist van de vrede in Nijmegen. Voor actueel nieuws zie website.

ONDERTUSSEN IN IRAK

De onzekere toekomst • Miljardenorders voor de opbouw van het leger • Sektarische spanningen • De erfenis van de repressie

- Verstoppertje spelen met massavernietigingswapens

De onzekere toekomst

Naar aanleiding van de Golfoorlog in 1991 meldde de toenmalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken James Baker aan zijn toenmalige Iraakse collega Tariq Aziz, "We zullen je land vernietigen en terugbrengen naar het stenen tijdperk." En dat is ook gebeurd. Paul Wolfowitz, Amerikaans onderminister van Defensie verklaarde in 2002 dat de VS "staten zouden beëindigen die het terrorisme steunen". Wel, Irak werd 'beëindigd'. De Amerikaanse troepen hebben een verminkt land achtergelaten sinds hun zogenaamde terugtrekking uit Irak eind 2011. Volgens het internationaal recht zijn de VS juridisch en moreel verplicht tot herstelbetalingen en tot de wederopbouw van het land, maar daar is voorlopig zeker geen sprake van.

Vandaag, na bijna negen jaar van Amerikaanse bezetting en 'democratie', is Irak er slechter aan toe dan voor de VS-invasie van 2003. Onderwijs en gezondheid in Irak liggen ver onder het niveau van voor de invasie. Elektriciteit en schoon water zijn niet beschikbaar voor miljoenen Irakezen. Tragisch genoeg worden vrouwen en kinderen het hardst getroffen. Het religieus fundamentalisme van de Iraakse regering – die met de steun van de VS aan de macht kwam – verslechterde de positie van de vrouwen, en in het bijzonder hun toegang tot onderwijs en werkgelegenheid. Een uitgebreid onderzoek van Dr. Souad Al Azzawi toonde aan dat ten minste 85% van de hoogopgeleide vrouwen werkloos is. De Iraakse vrouwen kenden voor 1991 de grootste bescherming van fundamentele vrouwenrechten en het hoogste opleidingsniveau in de hele regio. De enorme verschraving van hun rol en rechten in de huidige Iraakse maatschappij is simpelweg een ramp. Honderden vrouwen werden in het 'bevrijde' Irak al gedood vanwege hun beroepswerkzaamheden, hun publieke rol in het land of het niet voldoen aan de opgelegde kledijnormen, zoals het dragen van een hoofddoek. Veel vrouwen zijn gevlucht of hebben hun werk verlaten, wat leidde tot een *brain drain* die onder andere de gezondheidszorg heeft verlamd. Vrouwenhandel en prostitutie zijn bloeiend, en naar schatting 3 miljoen Iraakse weduwen en 5 miljoen wezen (een vijfde van de kinderen van het land) hebben moeite om te overleven. Mensenrechtenorganisaties melden dat vier miljoen Irakezen nog steeds ontheemd zijn, hetzij in ballingschap in het buitenland of gevlucht binnen Irak. Velen van hen zijn niet in

staat om naar hun voormalige buurt terug te keren na het sektarische geweld van 2005-2007. De Iraakse economie is een puinhoop en de productie-installaties zijn vernietigd. De zogenaamde democratie die de VS invoerde is een farce, waarin de sjiïeten het hoge woord voeren en politiek geknoei en corruptie hoogtij vieren. 90% van de Iraakse bevolking is getraumatiseerd, de meeste mensen waren getuige van moord, explosies en ander geweld in de afgelopen negen jaar. Zelfmoordaanslagen, moorden en bomaanslagen in Irak hebben van 18 december 2011 (de datum waarop de VS de meeste van zijn troepen heeft teruggetrokken) tot nu, het leven gekost aan vele honderden Iraakse burgers. De internationale pers trekt bij de verslaggeving hierover volop partij voor de sjiïeten. Nieuwsberichten trekken voortdurend van leer tegen de 'soennitische' terreurgroep al-Qaida, die aanslagen zou verrichten tegen de 'sjiïtische bevolking'. Volgens veiligheidsexperts is al-Qaida in Irak echter maar een minuscuul kleine organisatie. Bovendien werden de voorbije maanden ettelijke bomaanslagen gepleegd in de Iraakse steden Ramadi, Mosoel, Haditha, Tikrit, Fallujah, de wijk Adhamiyah in Bagdad, de provincie Diyala, enzovoort. Dit zijn allemaal soennitische gebieden. De golf van aanslagen verspreidt zich dus over het hele land. Vanwaar dan de voorliefde van de pers om het conflict te focussen op al-Qaida en de sjiïtische bevolking uit te roepen tot de voornaamste slachtoffers? Waarom wordt er geen woord vuil gemaakt aan de duizenden soennieten die recent in het hele land werden aangehouden en gedetineerd door de regering? Waarom wordt er niet geschreven over de virulente sek-

RUMAYLAH OLIEVELDEN IN ZUID IRAK

tarische politiek van premier Nouri al-Maliki, die recent nog verklaarde dat zijn belangrijkste identiteit 'sjiïet' is?

CORRUPTIE EN TERREUR

De wekelijkse protesten van de Iraakse bevolking tegen corruptie duren onverminderd voort, niettegenstaande de genadeloze repressie en zonder dat de pers daarover bericht. Die corruptie treft de hele Iraakse bevolking, net als het terreurbeleid van premier Maliki, de lieveling van de VS. Na zijn terugkeer uit Washington in december 2011 (waar hij een bezoek bracht aan president Obama ter voorbereiding van de definitieve terugtrekking van de Amerikaanse troepen), liet Nouri al-Maliki het huis van de Iraakse vice-president, Tareq al-Hashemi, omsingelen met tanks. Enkele dagen later

van Irak

Foto: Ario Abrahamson/US Navy

vaardigde hij een arrestatiebevel uit tegen de vice-president. Al-Hashemi vluchtte naar Noord Irak, onder de bescherming van de president van de Iraaks-Koerdische regio Barzani. Hashemi's bescherming werd echter opgeheven en hij vluchtte begin april 2012 richting Qatar en Saoedi-Arabië. Na zijn terugkeer uit Washington eiste Maliki eveneens dat vicepremier Saleh al-Mutlaq zou worden ontheven uit zijn functie (wat recent ook gebeurde) en schoffeerde hij minister van financiën Rafi al-Issawi. Hashemi, Mutlaq en Issawi zijn allen soennieten en leden van de politieke coalitie Al-Iraqiyah-lijst, de winnaar van de nationale verkiezingen van maart 2010.

Tussen de Iraakse president Maliki en zijn sjiietische coalitiepartner in de regering, de Sadristische partij, botert het ook al een tijdje niet meer. Op 27 december 2011 riep de leider van de Sadristen,

Moqtada al-Sadr, op om het parlement te ontbinden en vervroegde verkiezingen te houden, een open uitdaging aan premier Nouri al-Maliki in een escalerende politieke crisis. Deze uitdagingen zijn uiteraard zeer tegen de zin van Maliki, die zijn grip op de macht verder wil verstevigen.

EXECUTIES EN DETENTIE

Op 28 mei 2011 publiceerde Amnesty International haar jaarlijks rapport. Conclusie: "Ernstige mensenrechtenschendingen werden gepleegd door Iraakse veiligheidstroepen en Amerikaanse troepen: duizenden mensen werden gedetineerd zonder aanklacht of proces, waaronder een aantal die werden vastgehouden voor meerdere jaren. (...) Marteling en andere vormen van mishandeling van gedetineerden door de Iraakse veiligheidstroepen is endemisch. (...) De rechterlijke instanties leggen de doodstraf op

na een oneerlijk proces en ten minste 1.300 gevangenen wachten op hun executie in de dodencel." Human Rights Watch meldde op 9 februari 2012 dat er al 65 mensen werden geëxecuteerd in het begin van dit jaar, en een woordvoerder van de Iraakse regering bevestigde dat er nog meer executies zouden volgen. In de aanloop van de terugtrekking van de VS-troepen in december 2011, zijn massaal arrestaties verricht over heel Irak. Vol-

"Ernstige mensenrechtenschendingen werden gepleegd door Iraakse veiligheidstroepen en Amerikaanse troepen (...)

gens officiële cijfers van de ministeries van Defensie en Binnenlandse Zaken voerden veiligheidstroepen van de regering in december 2011, 220 operaties uit in 14 provincies en arresteerden ze daarbij 1726 burgers, waaronder tientallen vrouwen. In januari 2012 werden 210 operaties uitgevoerd, die leidden tot arrestatie van 1.388 burgers. Tijdens de maand maart leidden 193 razzia's tot de arrestatie van 1465 burgers. De veelvuldige arrestaties en schendingen van de mensenrechten door het ministerie van Nationale Veiligheid, Antiterreureenheden, Awakening Councils (coalities tussen tribale sjeiks om de veiligheid te garanderen binnen hun gemeenschappen), Koerdische Peshmerga-troepen en andere milities werden niet opgenomen in deze cijfers, net zomin als de vele willekeurige arrestaties die verricht werden in de aanloop van de top van de Arabische Liga in Bagdad in maart 2012. Het lot van veel van deze arrestanten is onbekend. Familieleden zijn wanhopig op zoek naar hun vermiste geliefden. Irak heeft trouwens het grootst aantal vermiste personen ter wereld: meer dan één miljoen.

Te midden van dit sombere beeld, is het moment gekomen om de vraag te stellen: wie won deze krankzinnige oorlog? Irakezen vierten vandaag nog steeds de terugtrekking van de Amerikaanse troepen uit Irak. Premier Nouri al-Maliki stuurde na de terugtrekking op 18 december 2011 een tekstberichtje met felicitaties naar de miljoenen Irakezen die een mobiele telefoon bezitten, en claimde de overwinning (die hij zagezegd had bewerkstelligd). Helaas, Irak en zijn bevolking zijn de grootste verliezers in de

komende presidentsverkiezingen in de VS zijn een belangrijke factor in de huidige politiek van de Amerikaanse regering ten aanzien van het Midden-Oosten. Om zijn kansen op herverkiezing gaaf te houden wil president Obama tijdelijk rust en zet alle oorlogsinspanningen die geen snelle overwinning in het vooruitzicht stellen *on hold*, zowel in Iran als in Syrië. Het merendeel van de Amerikaanse bevolking was tegen het einde gekant tegen de oorlog in Irak, net zoals het zich ondertussen gekeerd heeft tegen de oorlog

speld door de VS in 2003. Het machts-evenwicht in de regio is nu onzeker en afhankelijk van vele factoren die buiten de Amerikaanse controle liggen. De huidige oploeiende sektarische spanningen moeten in dit licht worden begrepen. De belangrijkste uitkomst van de jarenlange Amerikaanse bezetting is de toegenomen Iraanse invloed in Irak en in het Midden-Oosten in het algemeen.

IRAN

Nouri al-Maliki is misschien wel de enige leider die aanvaardbaar is voor zowel de VS als voor het sjiiitische Iran. Amerikanen en Iraniërs beschuldigen elkaar er voortdurend van zich te mengen in de Iraakse aangelegenheden. Maliki was meermaals de begunstigde van dit gekibbel. Toen Maliki in 2006 werd geselecteerd door de VS als de meest geschikte kandidaat premier, merkte een Iraakse functionaris op: “De Grote Satan [zoals de Iraniërs de VS noemen] en de As van het Kwaad [zoals Iran door de VS wordt omschreven] zijn weer samengekomen en hebben Maliki gekozen als hun man.” Af en toe klinkt Maliki als een Iraakse nationalist, maar onder druk speelt hij de sektarische kaart, meestal door de Iraakse sjiïeten angst aan te jagen met het spook van een Baathistische (partij van Saddam Hoessein) en soennitische contrarevolutie. Volgens sommige waarnemers is zijn intentie de creatie van een autoritaire sektarische staat. En zoals hierboven reeds vermeld, heeft Maliki systematisch alle soennitische ministers uit zijn regering verdreven en voert hij een genadeloze repressie tegen de soennitische bevolking. De intense politieke- en handelsbetrekkingen tussen Irak en Iran worden ondertussen argwanend gevolgd door de VS en de buurlanden in het Midden-Oosten. Het is bekend dat Irak een handje toesteeft bij het ontwijken van het door de VS opgelegde handelsembargo tegen Iran, onder meer door Iraanse goederen te importeren en te exporteren via zijn grondgebied en door dollars te ruilen tegen de Iraanse munt (de rial). Dit deviezenverkeer heeft Irak trouwens al meer dan 2 miljard dollar gekost omwille van de ontwaarding van de Iraanse rial.

TURKIJE

De opkomst van de Iraanse invloed in Irak via de sjiiitische banden drijft de Iraakse Koerden die in het Noorden van het land leven, meer en meer onder de

Foto: Jordan Johnson / US Army

KOEWITSE EN VS-TROEPEN SLUITEN SAMEN DE HEKKEN NADAT LAATSTE KONVOOI UIT IRAK WEGGETROKKEN IS. 18 DECEMBER 2011

voortdurende saga van vernietiging die in 1991 begon met de Golfoorlog, die tijdens de internationale sancties van de jaren 1990 verder werd uitgediept, en die culmineerde in de Anglo-Amerikaanse invasie van 2003 en de daaropvolgende bezetting. 99% van de Amerikaanse bevolking kan evenmin de winnaar van deze oorlog genoemd worden. Een oorlog die volgens econoom en professor Joseph Stiglitz 4000 miljard dollar zal gekost hebben aan de Amerikaanse belastingbetalers. Deze kosten hebben ongetwijfeld bijgedragen aan de crisis van de VS-economie van de afgelopen jaren, die resulteerde in een groot verlies van jobs en huizen.

VERANDERDE REGIO

President Obama blijft volhouden dat de Irak-oorlog een eclatant succes was. De

in Afghanistan. De meerderheid van de bevolking is momenteel niet onmiddellijk bereid om nieuwe oorlogen tegen Iran en/of Syrië te steunen. Laten we niet vergeten dat Obama precies werd verkozen met de belofte dat hij de oorlog in Irak zou stopzetten. Als hij in het Midden-Oosten tijdelijk een status quo kan bewerkstelligen, is een tweede ambtstermijn erg waarschijnlijk. Indien hij nieuwe uitzichtloze oorlogstheaters zou openen of indien het geweld in Irak terug zou oplaaien, zullen de Republikeinen daar ongetwijfeld de vruchten van plukken. De recente diplomatieke inspanningen van de VS-administratie om stabiliteit te bekomen in de regio zijn dus niet verwonderlijk. Maar ijveren voor stabiliteit in het Midden-Oosten blijkt toch niet zo evident. In Irak voltrekt zich immers een heel ander scenario dan was voor-

paraplu van Turkije. De concrete strategische samenwerking tussen de autonome Koerdische regio in Noord-Irak en Turkije is dus een rechtstreeks gevolg van de Amerikaanse invasie. De nieuwe evenwichten in de nasleep van de bezetting van Irak bieden bepaalde perspectieven voor Turkije die de soennieten en Koerden in Irak kan ondersteunen tegen de groeiende Iraanse invloed in de regio. Op deze manier wordt in het Noorden van het land een Koerdistan gecreëerd onder de bescherming van Turkije, én onder bescherming van de VS. Op 12 maart ontmoette de Amerikaanse generaal David Petraeus, thans directeur van de CIA, de Turkse president Erdogan om hem er van te overtuigen de oprichting van een onafhankelijke Koerdische staat in het Noorden van Irak te steunen. En Ankara lijkt geneigd om dit voorstel te onderschrijven. In de regeringskrant *Today's Zaman* vermeldde een artikel: "Als er een Koerdische staat zou worden opgericht in het Noorden van Irak, dan zou Turkije geen andere keuze hebben dan die staat te erkennen". Maar voor het zover is, zal de kwestie van de olievoorraden eerst moeten opgelost worden. Het grote olieveld in de noordelijke provincie Kirkook valt momenteel voor 2/3de onder de controle van de Koerdische jurisdictie, en de Koerden willen een groter deel van de koek. De Koerden menen ook dat zij onafhankelijk van de centrale regering oliecontracten mogen afsluiten met oliemaatschappijen van hun keuze. Daar is de regering Maliki, bij monde van olieminister Shahrastani, het uiteraard niet mee eens. De Turkish Oil Company, die opereert in de Koerdische olievelden, is bezig een pijplijn aan te leggen die de Iraaks Koerdische regio rechtstreeks zal verbinden met Turkije, waardoor de centrale regering in Bagdad buitenspel zou worden gezet. Om de eigengereidheid van de Koerden te bestraffen heeft de centrale regering lang geweigerd om de overeengekomen 17% opbrengst van de Iraakse olie aan Koerdistan uit te betalen. Begin april 2012 werd deze uitbetaling dan toch doorgestort in de aanloop van de nationale verzoeningsconferentie, die gepland was voor 5 april, maar die – zoals te verwachten viel – alweer eens werd uitgesteld voor onbepaalde duur.

ISRAËL

De Israëlische betrokkenheid in Irak is sinds de Amerikaanse invasie en bezet-

ting eveneens sterk gestegen. Op 4 september 2008 gaf de voormalige Israëlische minister van Binnenlandse Veiligheid, Avi Dichter, in het Onderzoeksinstituut voor de Israëlische Nationale Veiligheid een lezing over de Israëlische rol in Irak. "We hebben in Irak meer bereikt dan we verwacht of gepland hadden.", zei hij. "Irak neutraliseren was van het grootste strategische belang voor de veiligheid van Israël". De militaire macht van Irak werd met de invasie gebroken en volgens Dichter bestaat de Israëlische strategische optie nu uit het gefragmenteerd houden van het land. Dit moet onder meer gebeuren via de ondersteuning van de Iraakse Koerden met wapens en training, en het afsluiten van een partnerschap voor veiligheid met het oog op een toekomstige onafhankelijke Koerdische staat in Noord-Irak (die bij voorkeur de olie in Kirkook en Koerdistan zal controleren). De ultieme strategische doelstelling van Israël in Irak, is het voorkomen dat het land terug een regionale macht zou worden.

OPDELING VAN IRAK

De belangrijkste doelstelling van de Anglo-Amerikaanse oorlog tegen Irak is echter nog niet verwezenlijkt: het land verdelen in drie autonome staten op basis van etnische en sektarische gronden. Dit was de bedoeling van Israël, van Iran en dit was ook de strategie voorgesteld door de voormalige Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Henry Kissinger na de invasie van 2003 en ondersteund door de huidige Amerikaanse vice-president Joe Biden. Biden werkte in het Amerikaans Congres zelfs aan een wetsvoorstel om Irak te verdelen. De huidige, interne politieke gevechten tussen diverse fracties in Irak vormen een onderdeel van de politieke nalatenschap van de VS, een tikkende tijdbom die ooit moet ontploffen. Maar een opdeling van Irak is tegen de wil van de overgrote meerderheid van de Iraakzen zelf. 72,7% van de respondenten van een enquête uitgevoerd door een internationale vrouwenrechtenorganisatie (*Women for Women International*) in 2008 meende dat er in de toekomst een verenigd Irak moest blijven bestaan met een centrale regering in Bagdad. 88,6% van de vrouwen dacht dat de scheiding van de mensen langs etnisch, religieuze en sektarische lijnen een slechte zaak is. Slechts 32,3% van de respondenten geloofde echter dat er ook echt een verenigd

Irak met een centrale regering in Bagdad zou zijn de komende vijf jaar. Ook de anti-bezettingbeweging in Irak is voor een verenigde natie. Waarom startte de internationale gemeenschap nog geen gesprekken op met deze beweging die de enige redelijke stem in de Iraakse politiek en de wil van de meerderheid van de bevolking vertegenwoordigt? Verdedigt deze oppositiebeweging misschien te veel de belangen van het Iraakse volk tegen de leegroof door de buitenlandse multinationale ondernemingen?

Als we de Westerse media moeten geloven wordt de situatie in Irak volledig bepaald door etnische strijd, waarbij verschillende bevolkingsgroepen (de soennieten, de sjiieten en de Koerden) elkaar uitmoorden. Dat is echter een loopje ne-

De Israëlische betrokkenheid in Irak is sinds de Amerikaanse invasie en bezetting sterk gestegen.

men met de waarheid. Na de invasie kwamen diverse oppositiegroepen het land binnen in het kielzog van de Amerikaans tanks: bijvoorbeeld de sjiiet Ayad Allawi die bijna 30 jaar in ballingschap leefde in Groot-Brittannië en zijn aanhangers (Iraqi National Accord), Ahmed Chalabi en zijn groep bannelingen (Iraqi National Congress), de Peshmerga's van de twee Iraakse Koerdische partijen, de sjiitische Badr Brigade (oorspronkelijk de militie van de ISCI-partij, maar momenteel zelf uitgegroeid tot een politieke partij) en Nouri al-Maliki en zijn Islamitische Dawa-partij. Deze groepen startten vrijwel onmiddellijk een campagne op van standrechtelijke moorden en paramilitaire operaties op etnische basis. De terreurcampagnes werden gecoördineerd door de architecten van deze oorlog: de VS-generaals McChrystal en Petraeus. De leiders van de milities vormden ook de kern van de eerste door de VS aangestelde Iraakse overgangsregering. Het uitbesteden van staatsterrorisme aan lokale krachten werd beschouwd als een essentieel onderdeel van een beleid dat de door de VS gesteunde regering aan de macht

moest houden. De Amerikaanse troepen rekruteerden de meest criminele lagen van de Iraakse bevolking. Deze Pentagonhuurlingen werden getraind door private veiligheidsbedrijven zoals DynCorp en werden ingezet om Irakezen te terroriseren en te vermoorden, met als doel het uitlokken van een burgeroorlog. De link tussen de VS en onder meer de Badr Brigade of de sjiiitische Wolf Brigade (speciale politiecommando-eenheid onder het gezag van de Iraakse minister van Binnenlandse Zaken) en andere milities werd in de pers straal genegeerd. De mate waarin de Amerikanen betrokken waren bij de werving, de training, de leiding en de controle van deze eenheden, was nochtans verstrekkend. Het negeren van deze feiten vervormde de perceptie van de gebeurtenissen in Irak gedurende de escalatie van de oorlog. De indruk werd gewekt dat het zinloos geweld door de Irakezen zelf geïnitieerd werd en het verhulde de Amerikaanse hand in de planning en uitvoering van de meest wrede vormen van geweld. Veel Irakezen en Iraniërs zijn met zekerheid schuldig aan verschrikkelijke misdaden in de loop van deze campagne. Maar de eerste en belangrijkste verantwoordelijkheid voor dit beleid en voor de misdaden die eruit voortvloeiden, berust bij de individuen in de civiele en militaire commandostructuur van het Amerikaanse ministerie van Defensie, de CIA en het Witte Huis, die het terreurbeleid in Irak bedachten, goedkeurden en uitvoerden. Door de misdaden begaan door de Amerikaanse overheid toe te dekken, hebben nieuwsredacties een belangrijke rol gespeeld bij het voorkomen van de publieke verontwaardiging die de verdere escalatie van deze campagne misschien had kunnen verhinderen.

Ondertussen zit de Iraakse politiek in een impasse. De huidige regering bestaat grotendeels uit sjiiitische politici, nauw verbonden met verschillende krijgsheren en hun milities. De soennieten zijn niet goed vertegenwoordigd in de regering en de tribale sjeiks uit de provincies Anbar, Nineveh, en Salah ad-Din beschouwen de overheid als een front voor Iran. Zelfs onder de sjiieten geloven velen dat de politici in Bagdad werken in het belang van de milities, en niet in het belang van de sjiiitische bevolking, laat staan in het belang van Irak. De impasse vloeit grotendeels voort uit de verkeerde beslissingen gemaakt door de VS bij de installatie van

de *Iraqi Governing Council* (het voorlopig bestuur) in 2003 en de interim-regering in 2004. Nadat de Amerikanen de teruggekeerde ballingen en militieleiders in de regering hadden gearachuteerd en hen machtsposities hadden gegeven, werd het vrijwel onmogelijk om ze er nog uit te krijgen, en nog moeilijker om ze te overtuigen om compromissen te sluiten. De militieleiders gebruikten hun gunstige posities om hun macht te behouden en uit te breiden ten koste van hun concurrenten, zowel binnen als buiten de centrale overheid. Elk ministerie in Bagdad is bijgevolg met handen en voeten gebonden aan de militie die ze controleert.

COLLABORATIEREGIME

Het is onmogelijk om alle aspecten van de totale vernietiging van Irak te belichten in enkele paragrafen. Het is eveneens onmogelijk om de ingewikkelde Irakpuzzel in het kort uit te leggen. Het is wel

belangrijk om de situatie in Irak van nabij te blijven volgen want momenteel kan het daar nog alle richtingen uit. De Iraakse oppositie bereid zich immers voor op een stevig verzet tegen wat ze noemt "het tweede gezicht van de bezetting". Hoe moeten we dit begrijpen? De regering Maliki kan moeilijk anders omschreven worden dan als een collaboratieregime. Het kwam immers aan de macht dankzij de buitenlandse bezetter. Tijdens Wereldoorlog II was het Vichy-regime in Frankrijk een collaboratieregime en niemand zou zich kunnen voorstellen dat de leider van die regering, Maarschalk Pétain, na de bevrijding gewoon had verder kunnen regeren over het land. In Irak kan dit blijkbaar wel: de marionettenregering van Nouri al-Maliki regeert gewoon ver-

der na de terugtrekking van de buitenlandse bezetter, de Amerikanen. Dit wijst er misschien op dat Irak nog altijd een bezet land is en dat het nog bevrijd moet worden door de Irakezen zelf.

Irak blijft ondertussen zeer belangrijk voor de Amerikanen, en de geheime oorlog tegen de verzetsbewegingen en opposanten van het regime gaat gewoon door. Er is nog altijd, zij het een veel kleinere en minder zichtbare Amerikaanse aanwezigheid in het land. De Amerikanen hebben er bovendien voor gezorgd dat Irak in de nabije toekomst afhankelijk zal blijven van de VS voor de veiligheid, de olieinfrastructuur, zware industriële machines en het bankwezen. De projecten die de VS nog in Irak hebben lopen, dienen de Amerikaanse belangen, zoals de training van veiligheidstroepen om de Irakezen onder controle te kunnen houden. En dan zijn er uiteraard nog de zeer lu-

cratieve oliecontracten. De meeste Irakezen kennen echter het verschil tussen wederzijds voordelige programma's en programma's die de VS schijnbaar in staat stellen te doen wat het wil in Irak.

De vredesbewegingen hebben de plicht om de oorlogsstokers in beschuldiging te stellen voor oorlogsmisdaden, om aan het publiek de juiste toedracht van deze vuile oorlog en de nasleep ervan uit te leggen, en om steun te verlenen aan de oppositiebewegingen in Irak die zich verzetten tegen de totale uitverkoop van het land.

Dirk Adriaensens

Dirk Adriaensens is lid van het uitvoerend comité van het BRussels Tribunal

Miljardenorders voor wederopbouw leger Irak

Bijna 25 jaar zat Irak op slot voor de internationale wapenindustrie. Een wapenboycot die was ingesteld door de Verenigde Naties na de inval in Koeweit in 1990, maakte dat Saddam Hoessein moest interen op een oorspronkelijk redelijk goed uitgerust militair apparaat, dat in de decennia ervoor – ook tijdens de Irak-Iran oorlog in de jaren tachtig van de vorige eeuw – van alle kanten tot over de oren bewapend was.

Niet alleen verdienden Amerikaanse bedrijven miljarden aan instant orders in het kader van de bezetting van Irak (2003), in de jaren erna zwol langzaam de stroom orders voor de wederopbouw van het deels verwoeste, deels zwaar verouderde Iraakse wapenarsenaal aan. Dat gebeurde deels met Amerikaans geld, maar tegenwoordig vooral uit de olieopbrengsten van Irak of op krediet.

Sinds dat embargo in 2004 werd opgeheven buitelen de bedrijven over elkaar heen om het hele spectrum van pistolen tot en met gevechtsvliegtuigen aan Bagdad te slijten, daarbij gaat het niet in de laatste plaats om Europese leveranciers.

Zo leverde Frankrijk zes bewapende Gazelle helikopters die de luchtmacht in de uitverkoop had staan. Voor 360 miljoen euro kwamen daarbij nog 24 lichte helikopters van Eurocopter, een onderdeel van EADS.

Griekenland gaf 100 overtollige pantservoertuigen cadeau. Hongarije deed hetzelfde met 77 T-72 tanks die op kosten van de Amerikanen een flinke opknappbeurt kregen. Dat was de opmaat voor de Hongaarse verkoop van 66 overtollige pantservoertuigen ter waarde van 30

Foto: Christiaan Briggs

miljoen euro, waarvoor Poolse en Oekraïense bedrijven de modernisering verzorgden. Polen verkocht 600 pantservoertuigen. Tsjechië hoopt in ruil voor olie 36 lichte gevechtsvliegtuigen van het noodlijdende Aero Vodochody te kunnen leveren. Servië verkoopt twintig trainingsvliegtuigen voor een kleine 200 miljoen euro en de Italiaanse werf Fincantieri levert voor 80 miljoen euro vier patrouilleschepen.

Ook uit de eigen regio komt 'steun'. Jordanië schonk Irak sinds 2004 266 pantservoertuigen en ook de Verenigde Arabische Emiraten doneerden helikopters en pantservoertuigen. Pakistan verkocht voor 25 miljoen euro enkele tientallen voertuigen en ook in Turkije bestelde Irak pantservoertuigen: 573 stuks voor 70 miljoen euro.

Aan kop van de lijst leveranciers staan Amerikaanse bedrijven, van helikopterfabrikant Bell tot Hercules transportvliegtuigen van Lockheed Martin. Het Amerikaanse Swiftships levert voor zo'n 200 miljoen euro 12 tot 15 bewapende patrouilleschepen. Ook verdienen Amerikaanse bedrijven aan de verkoop van buitenlandse spullen. Het bedrijf Arinc treedt als tussenpersoon op voor de verkoop van Russische Mi-17 helikopters aan Irak. Opvallend is ook de levering van Cessna vliegtuigen, die zijn uitgerust

ROESTENDE TANK OP DE
HIGHWAY OF DEATH

met Hellfire raketten. Duizenden Hummers, pantservoertuigen en kanonnen kreeg Irak van de Amerikanen cadeau.

Meest omstreden is de aankoop van F-16 gevechtsvliegtuigen, waarvan Irak er 36 wil kopen. Eerst vond de Iraakse regering nog dat sociale programma's in het land voorrang hadden, maar dat bleek al snel voor de Bühne. De president van de autonome Koerdische regio, Massoed Barzani, zette de afgelopen maanden regelmatig vraagtekens bij de massale aankoop van wapens, in het bijzonder ook de F-16: "Wij zijn bang dat de cultuur zal terugkeren die gelooft dat de taal van het vliegtuig, de tank en het kanon de taal is die problemen oplost."

Irak heeft voor de komende jaren nog vele miljarden euro's te besteden om een ambitieus wapenaankoopplan te financieren. De mix van grootschalige wapenleveranties en de uiterst fragiele veiligheidssituatie in Irak doet velen vrezen dat de huidige bewapeningsronde de stabiliteit van het land verslechtert. Mocht de vlam in de pan slaan, dan is er in elk geval geen gebrek zijn aan moderne wapens.

Frank Slijper
Campagne tegen Wapenhandel

Sektarische spanningen

De sektarische spanningen in Irak noch hun onderliggende oorzaken komen zomaar uit de lucht vallen. Het huidige Irak vormde eeuwenlang het grensgebied tussen het soennitische Ottomaanse (Turkse) Rijk en het sjiiitische Safavidische (Perzische) Rijk. In het zuiden van het huidige Irak werd Arabisch gesproken, in het noordoosten het aan het Perzisch verwante Koerdisch en in het gebied daartussenin nog eeuwenlang het aan het Arabisch verwante Aramees.

Waar het Arabisch de taal van de Islam was, was het Aramees de taal van de christenen en de Syrische kerken die op de dag van vandaag in Irak aanwezig zijn. De Britse kolonisator vereenzelvigde die christelijke groepen in het zuiden later met de oudtestamentische Chaldeeërs en die in het noorden met de Assyriërs. Verder overleefden in deze grensstreek nog tal van andere religieuze en taalkundige minderheden, zoals de Moeras-Arabiërs of Mandeërs met hun gnostische religie die op Johannes de Doper terug zou gaan en de Jezidi en Sabaken in het noorden met hun religies waaraan het oorspronkelijk Perzische zoroastrisme ten grondslag ligt. Tenslotte woont met name rond Kirkkoek een omvangrijke groep Turkmenen.

VERDEEL EN HEERS

De Eerste Wereldoorlog werd bijna een eeuw geleden niet alleen op *Flanders Fields* gevoerd maar ook in Oost-Europa en in het Midden-Oosten. In de laatstge-

noemde regio bracht het de genadeslag toe aan het al twee eeuwen in verval zijnde Ottomaanse Rijk dat uiteindelijk tot de huidige grenzen van Turkije werd teruggebracht. Net zoals op de Balkan speelden de Britten, Fransen en Russen tijdens de Eerste Wereldoorlog in het Midden-Oosten de nationalistische kaart uit. Taalkundige en religieuze groepen werden met beloftes van zelfbestuur – die later net zo gemakkelijk weer ingetrokken werden – opgeroepen om in opstand te komen tegen het multiculturele Ottomaanse Rijk (dat tijdens de oorlog een bondgenoot was van het Duitse Rijk en het Habsburgse Oostenrijk-Hongarije. Aan de vooravond van die oorlog had Groot-Brittannië al een aantal gebieden en belangen rond de Golfregio, waaronder olieconcessies in de zuidelijke helft van Perzië en een olieraffinaderij in de Perzische (nu Iraanse) stad Abadan. Voor olieconcessies in het huidige Irak moesten de Britten de strijd aangaan met de Duitsers die in die tijd betere relaties hadden met het Ottomaanse Rijk. Een oorlog is altijd een welkom mechanisme om de verhoudingen om te doen keren. In de woorden van de Amerikaanse auteur Harold Armstrong: “Engeland wilde olie. Mosoel en de Koerden waren de sleutel.” Vanuit Abadan werd Bagdad in maart 1917 veroverd door de Britten, die in hetzelfde jaar de staat Irak creëerden. Op 14 november 1918, twee weken na de eigenlijke wapenstilstand in het Midden-Oosten, bezetten de Britse troepen de Noord-Iraakse stad Mosoel.

Hoewel aanvankelijk met de Fransen was afgesproken dat Mosoel bij het Franse mandaat van Syrië en Libanon gevoegd zou worden, behielden de Britten deze olierijke streek uiteindelijk toch liever zelf. In ruil kregen de Fransen een minderheidsaandeel in de Iraqi Petroleum Company. Per pijpleiding werd het leeuwendeel van de rond Kirkkoek gewonnen olie, via de Britse mandaatgebieden naar de haven van Haifa getransporteerd; een deel ging via een parallelle oliepijpleiding naar Tripoli in het Franse Libanon. De Britten bevoordeelden in het huidige Irak de soennitische en christelijke minderheden bij het toekennen

van machtsposities. Al in 1920 kwam de Iraakse bevolking in opstand tegen de Britse overheersing. Soennieten en sjiiëten zij aan zij. De Britten beloofden meer zelfbestuur en de vorming van een Iraaks leger, maar ter bescherming van hun eigen (olie)belangen in Irak richtten ze daarnaast een corps op dat voor de helft uit Assyriërs en voor de andere helft uit Koerden bestond met een paar Mandese en Turkmeense bataljons. Dit corps kwam vooral in actie na de door de Nazi's gesteunde staatsgreep van 1941 (de Britten heroverden en bezetten het land tot 1947).

NATIONALISME

De door de Britten in 1920 tot koning van Irak gearachateerde Faisal I zocht toenadering tot de soennitische Koerden om met hen een tegenwicht te kunnen bieden aan de sjiiitische meerderheid in Irak. Zijn zoon en opvolger Ghazi had openlijk anti-sjiiitische ambities en onder zijn regering kwam het in het midden van de jaren '30 tot bloedig onderdrukte opstanden van achtereenvolgens de Assyriërs, de Sjiiëten en de Jezidi die zich uitgesloten voelden van belangrijke regeringsposities.

Na de afschaffing van de monarchie zou Irak door Arabische Soennieten bestuurd blijven. Aanvankelijk poogde de eerste president Qasim het Arabisch nationalisme te combineren met een Koerdisch nationalisme en richtte hij zich vanuit deze combinatie op de annexatie van zowel de Koerdische als de Arabische regio's in Perzië. Hij haalde de verbannen Koerdische leiding zelfs weer terug naar Irak. Dat leidde echter tot een aantal gewapende Koerdische opstanden in de jaren zestig en zeventig. In de jaren tachtig viel Saddam Hoessein Iran binnen met het doel de door Arabieren bewoonde en olierijke Iraanse provincie Koezestan (rond de eerdergenoemde stad Abadan) te annexeren. Tijdens de daaruit voortvloeiende oorlog tussen Iran en Irak (1980-1988) werden de Iraakse Koerden door Teheran aangemoedigd om in opstand te komen. Net zoals de Britse minister voor koloniën, Winston Churchill, eerder deed beantwoordde Saddam

FONDS VREDESPROJECTEN HEEFT U NODIG!

Nog altijd voeren er mensen actie voor vrede. Zij kunnen uw steun goed gebruiken! Fonds Vredesprojecten steunt kleine radicale vredesacties aan de basis. Help mee.

Giro 4738565 t.n.v. Fonds Vredesprojecten

in Irak

Hoessein deze Koerdische opstand met een gifaanval.

In de nasleep van de Golfoorlog van 1991 riepen de Amerikanen de Koerden en sjieten in de olierijke gebieden in het noorden en zuiden van Irak op om in opstand te komen tegen de regering van Saddam Hoessein. Beide opstanden werden krachtig neergeslagen door het regime van de Iraakse dictator. In het bergachtige Koerdistan lukte het de opstandelingen uiteindelijk toch om, met westerse luchtsteun, een Autonome Koerdische Regio in te richten die de Amerikaanse invasie van 2003 verwelkomde. De Koerden maakten gebruik van deze oorlog om hun territorium uit te breiden naar de olierijke gebieden rond Kirkoeek en Mosoel. Twee steden waarvan de omringende regio's vooral bewoond werden door respectievelijk Turkmene en Assyriërs en die onder Saddam Hoessein doelbewust (soennitisch) gearabiseerd werden.

NA DE TERUGTREKKING

In het noorden van Irak is het huidige sektarisch geweld vooral terug te voeren tot dit grensconflict tussen de centrale regering en de Autonome Koerdische Regio. Na de arabisering onder Saddam Hoessein is sinds 2003 sprake van een 'koerdistanisering' van de stad Kirkoeek en omgeving. Barham Salih, premier van de Koerdische regionale regering stelde (historisch onjuist) dat Kirkoeek van origine een Koerdische stad is: "Het hoorde eerder bij de Koerden dan bij de Iraakse regering en alleen de olie maakte er een bron van spanningen van" (dat laatste is accurater). Daarna waarschuwde Salih voor een burgeroorlog rond Kirkoeek. Al sinds 2007 is sprake van een tot nog toe uitgesteld referendum in Kirkoeek over de vraag of de bevolking zich bij Koerdistan wil aansluiten of niet. Bij Mosoel ligt het ingewikkelder. De daar wonende Assyrische christenen claimen een eigen autonome regio in de zogenaamde vlakte van Nineve, waarvan verschillende varianten in omloop zijn met betrekking tot de omvang (van een kleine driehoek ten oosten van Mosoel tot de hele noordwestelijke hoek van Irak grenzend aan de

Latuff

eveneens door christenen bewoonde gebieden van Syrië en Turkije). Ook qua statuut is men het onderling niet eens (van een autonome regio vergelijkbaar met de Iraaks-Koerdische tot een onderdeel van die Koerdische regio). Veel aanslagen op christelijke kerken en eigendommen in Mosoel en in Koerdistan zijn te herleiden tot het spel om de macht in het olierijke noorden van Irak.

Interessant is ook de houding van Turkije ten aanzien van de Koerdische regio. Enerzijds worden regelmatig doelen in Iraaks Koerdistan gebombardeerd omdat daar PKK-cellen (het Koerdische bevrijdingsleger van Turkije) zouden zitten. Anderzijds wordt met de Iraakse Koerdische regio samengewerkt om de olie via de Kirkoeek-Ceyhan-pijpleiding naar de haven van de Turkse kuststad Ceyhan te transporteren, zeker nu de transporten via Syrië of Jordanië-Israël vrijwel onmogelijk zijn.

MINDERHEIDSGROEPEN

Het sektarisch geweld tussen (Arabische) soennieten en sjieten is omvangrijker en betreft niet zozeer de eventuele grenzen tussen gebieden van de respectievelijke groepen, maar de strijd om de macht in het land. De vorming van een Koerdisch

en Arabisch-soennitisch tegenwicht zoals koning Faisal I nog nastreefde, is onmogelijk voor de Koerden en een deel van de sjieten, omwille van de ressentimenten jegens de voormalige Arabisch-soennitische dictatuur van Hoessein. Via geweldplegingen trachten soennitische minderheidsgroepen het land op te laten splitsen dan wel het huidige centrale Iraakse bestuur te ontwrichten. Sjiitische milities, al dan niet verbonden met de regering, proberen het soennitische verzet dan weer de kop in te drukken. Toch lijkt het erop dat meer en meer soennieten inmiddels deel willen nemen aan het bestuur van Irak. De verkiezingen van 2010 werden in ieder geval minder geboycot door de soennieten dan die van 2005. Ook sommige sjiitische politici lijken de verschillen niet op de spits te willen drijven en beginnen zich meer op Irak als een geheel (al dan niet inclusief de Koerdische regio) te richten in plaats van op een specifieke sjiitische regio.

Jan Schaake
is algemeen secretaris van
Kerk en Vrede

De erfenis van de repressie

De verwarring over de behandeling van gevangenen in de oorlog tegen het terrorisme begon al snel na 11 september 2001 en had ook in Irak dramatische gevolgen.

De Amerikaanse President Bush en zijn minister van defensie Rumsfeld waren het er over eens dat de leden van al-Qaida en de Taliban die in Afghanistan gevangen werden genomen geen recht hadden op de status en de bescherming die krijgsgevangenen kregen volgens de Conventies van Genève. In plaats daarvan werden ze

deld en op een manier die consistent was met de principes van Genève in de mate waarin dit overeenkwam en consistent was met de militaire vereisten". De formulering was dubbelzinnig en flexibel genoeg om in de praktijk arrestanten keihard aan te pakken en de grens van het internationale folterverbod systematisch te overschrijden. Daarbij werd zonodig de definitie van foltering aangepast.

ONDERVRAGINGSTECHNIEKEN

Onder de voortdurende druk om resultaten te produceren bij het ondervragen van vaak onwillige en weerspannige gevangenen bleek de oorspronkelijke cata-

vies werd een werkgroep ingesteld, die met een nieuwe lijst van 24 technieken kwam aanzetten. Uiteindelijk legde de minister op 16 april 2003 – terwijl de oorlog in Irak in volle gang was – de definitieve lijst vast. Intussen had de commandant van de Amerikaanse *Joint Task Force 180*, die in het kader van Operatie *Enduring Freedom* in Afghanistan vocht – zijn eigen lijst met ondervragingstechnieken vastgesteld. Een aantal technieken op deze lijst kwamen niet voor in het Field Manual en sommigen waren ontleend aan een Amerikaans programma genaamd SERE (Survival, Evasion, Resistance, Escape). Dit programma uit de Koude Oorlog diende om militairen zoals piloten beter bestand te maken tegen martelingen voor het geval ze in handen zouden vallen van de vijand. Daartoe werden ze – onder streng toezicht – onderworpen aan een aantal mishandelingen om ze emotioneel te harden.

Personeel van het militaire inlichtingenbataljon dat hielp bij de ondervragingen in Afghanistan, werd later naar Irak gestuurd. Achteraf werd door een onderzoekscmissie vastgesteld dat dit een van de manieren was geweest waarop de scherpere technieken waren geïntroduceerd in Irak.

OP STRAAT OPGEPAKTE BURGERS

Maar in Irak heerste een heel andere situatie dan in Guantanamo of Afghanistan. Om te beginnen bevonden de VS zich in Irak formeel in de rol van bezettende mogendheid en werden dus geacht zich aan de Conventies van Genève te houden. *Combined Joint Task Force 7 (CJTF-7)* – zoals de multinationale eenheid van de coalitie na het eind van de grote operaties tegen het leger van Irak werd genoemd – zag zich vanaf juni 2003 geconfronteerd met een bonte verzameling gevangenen, waaronder 'onwettige strijders', krijgsgevangenen uit het Iraakse leger, saboteurs, op straat opgepakte burgers, beroeps-criminelen en mensen die waren aangegeven door hun vijanden. Voor deze situatie was geen enkele voorbereiding getroffen, omdat op instructie van Rumsfeld was uitgegaan van een snelle overwinning met een beperkte troepenmacht, waarna het gezag snel kon

beschouwd als 'onwettige strijders' (*unlawful combatants*) die in de gevangenis van Guantanamo Bay en elders zouden worden behandeld volgens regels die de Amerikaanse regering eenzijdig kon vaststellen. Wel gaf Bush aan dat gevangenen "humaan moesten worden behan-

logus van 17 toegestane ondervragingstechnieken uit het geldende *Army Field Manual 34-52* al gauw niet toereikend meer. In december 2002 besloot Rumsfeld daarom 16 nieuwe ondervragingstechnieken toe te laten in het gevangenkamp van Guantanamo. Na juridisch ad-

worden overgedragen aan een nieuw democratisch regime. In plaats daarvan moesten de Amerikaanse militairen langer blijven dan ze hadden verwacht en werden ze in toenemende mate onder vuur genomen door een gewapende verzetsbeweging. Steeds grotere druk op de ondervragers om met resultaten te komen die nieuwe aanslagen konden voorkomen, overbelast personeel dat tegenover een gedemoniseerde vijand stond en richtlijnen voor ondervragingen die voor meerdere uitleg vatbaar waren – het was een recept voor systematisch misbruik en excessen.

ABU GHRAIB

De grootste van de 16 Amerikaanse gevangenen in Irak was Abu Ghraib, een ellendig oord dat al berucht was tijdens de dictatuur van Saddam Hoessein. In oktober 2003 waren er onder het regime van CJTF-7 bijna 7000 gedetineerden opgesloten die werden bewaakt door niet meer dan 90 militairen van de 800ste Brigade Militaire politie. De gevangenis was overbevolkt en werd regelmatig aangevallen, ook met zware wapens. In juli 2003 alleen al waren er 25 morteraanvalen op het complex.

Voorzover er sprake was van opleiding voor het personeel, was daarbij uitgegaan van een krijgsgevangenenkamp achter de linies, niet van een gevangenis in het heetst van de strijd. Het idee achter Abu Ghraib was dat de bewakers de gevangenen zouden 'klaarstomen' voor verhoor door personeel van de 205^e Militaire Inlichtingen Brigade, een eenheid die normaal belast is met inlichtingenwerk voor een hoofdkwartier. Voor de gelegenheid werden zij bijgestaan door tolken en ondervragers die van andere onderdelen bij elkaar waren gesprokkeld. De vermenigving van bewaking en inlichtingenwerk was het resultaat van een werkbezoek aan Irak van de commandant van Guantanamo, generaal-majoor Miller, en zijn team. Miller stelde vervolgens in opdracht van Rumsfeld een geheim plan op dat moest leiden tot een snelle toename van de productie van inlichtingen uit de verhoren. Op basis van deze inlichtingen kon dan gehandeld worden. Miller adviseerde om de verhoren in Abu Ghraib te concentreren en om het bewakingspersoneel hiervoor in te schakelen. Ook introduceerde hij het gebruik van militaire honden bij de verhoren.

In januari 2004 overhandigde de VS-

soldaat Joe Darby, bezwarende foto's die hij van collega's had gekregen aan de militaire recherche. Op de foto's waren schokkende tafereelen te zien van sadistische mishandelingen en seksuele vernedering van naakte Iraakse gevangenen door bewakers van de nachtploeg van cellenblok I in Abu Ghraib. De militaire justitie begon een intern onderzoek. Maar het duurde nog tot eind april voor de beelden in handen waren gekomen van de media. CBS News zond ze uit, waarna ze de hele wereld rond gingen tot eeuwige schande van het Amerikaanse leger. Uiteindelijk werden naar aanleiding van deze affaire elf lagere militairen door krijgsraden veroordeeld tot gevangenisstraffen en ontslagen uit de dienst. De hogere verantwoordelijken ontsprongen de dans. Alleen de commandant van de Amerikaanse gevangenen in Irak, de vrouwelijke brigadegeneraal Janis Karpinski, die verklaarde niet op de hoogte te zijn geweest van het misbruik, verloor haar ster en moest voortaan als kolonel door het leven.

SEKTARISCH GEWELD

In deze periode werd steeds duidelijker dat het de troepen van de VS niet zelfstandig zou lukken om de opstandige beweging tegen de bezetting in Irak te onderdrukken. Daarom werd gekozen voor een nieuwe aanpak, de opbouw van een sterke staat, die vooral gebaseerd was op de sjiitische meerderheid die ten tijde van het regime van Saddam Hoessein het meest had geleden. Er werd gebruik gemaakt van de door aanslagen van al-Qaida aangewakkerde sektarische haat bij sjiieten om het soennitische deel van de opstand te bedwingen. De onthullingen van de oorlogsberichten uit Irak door Wikileaks in 2010 toonden aan dat sjiitische (en Koerdische) politiecommando's werden ingezet in het gebied van de soennitische opstandelingen terwijl men zich er ten zeerste van bewust was dat ze soennitische arrestanten martelden.

Wikileaks onthulde ook het bestaan van Frago 242, een aanpassing in juni 2004 van een eerder gegeven order van het Amerikaanse hoofdkwartier in Irak. Frago 242 hield in dat, wanneer coalitietroepen stuiten op gevallen van mishandeling van arrestanten door Iraakse veiligheidstroepen, er alleen rapport moest worden opgemaakt, maar dat er geen verder onderzoek ingesteld hoefde te worden, tenzij het hoofdkwartier hier ex-

pliciet om vroeg. In de door Wikileaks gepubliceerde oorlogsberichten vindt men het voorbeeld van een Iraakse arrestant die door de Amerikanen in een ondergrondse bunker aangetroffen werd. Hij was opgehangen aan zijn polsen en was door soldaten geslagen met plastic buizen en bewerkt met een elektrische boormachine. Het slachtoffer werd door Amerikaans medisch personeel opgelapt, er werd rapport opgemaakt en verder gebeurde er niets. Sjiitische paramilitaire eenheden zoals de Baghdad Brigade en de Wolf Brigade, konden dankzij Frago 242 ongestraft martelen, waardoor de sektarische spanningen alleen maar verdergerden. De situatie gleed af naar een burgeroorlog waarin etnische zuiveringen werden doorgevoerd en waarbij de soennieten uiteindelijk het onderspit dolven. Daarna kon de huidige premier Nouri al-Maliki zijn verlicht autoritaire regime vestigen.

Een rapport van Amnesty International uit 2010 concludeerde dat op dat moment naar schatting 30.000 Iraakse gevangenen zonder proces werden vastgehouden door de Iraakse autoriteiten, de meesten van hen onder erbarmelijke omstandigheden. Een deel van de gevangenen was ondergebracht in geheime gevangenis, waar martelingen plaatsvonden. Sinds het begin van 2009 waren de Amerikanen begonnen hun 23.000 gevangenen vrij te laten of over te dragen aan Iraakse instanties. Volgens het internationaal recht hadden de VS gevangenen niet mogen overbrengen naar plaatsen waar ze het risico liepen om gemarteld te worden of het slachtoffer te worden van ernstige schending van de mensenrechten.

Kees Kalkman

Gebruikte bronnen:

Gareth Porter, Torture orders were part of US sectarian strategy. Inter Press Service, 1 november 2010

Amnesty International, New order, same abuses – Unlawful detentions and torture in Iraq (2010).

Jane Mayer, The dark side – The insider story of how the war on terror turned into a war on American ideals (2008)

Steven Strasser (ed.), The official reports of the Independent Panel and the Pentagon on the shocking prisoner abuse in Iraq (2004)

Verstopperij spelen in Irak

De Amerikaan CIA-man Charles Duelfer kwam voor het eerst eind jaren tachtig in Irak, na de Iran-Irak-oorlog. In de jaren negentig coördineerde hij het onderzoek naar massavernietigingswapens (MVW) door UNPROFOR. In 2003 deed hij hetzelfde, nu in dienst van de CIA. Dit laatste onderzoek leidde tot het zogenaamde *Comprehensive Report on Iraq WMD* (Duelfer-rapport)¹.

Over zijn ervaringen in dienst van het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken schreef Duelfer het boek *Hide and Seek*. Het grootste deel van het boek gaat over zijn ervaringen in Irak. Hij beschrijft hoe hij in 1994 samen met de Nederlander Wolterbeek de loods met gevonden MVW bezocht “met zijn lekken- de sarin gifgasgranaten, vaten met gif en een hoeveelheid vervuilde uitrusting.” Hij deelt een trap uit naar de Fransen door te vertellen over Thomson-CSF (nu Thales), dat in 1995 de bewakingscamera's voor UNSCOM in Bagdad leverde. Die camera's werkten niet. Thomson-CSF stuurde echter wel een rekening voor een miljoen dollar. Zo staat zijn boek vol met kleine en grote anekdotes. Je leest vijfhonderd pagina's lang mee met iemand die Irak van nabij volgde en sprak met de belangrijkste spelers.

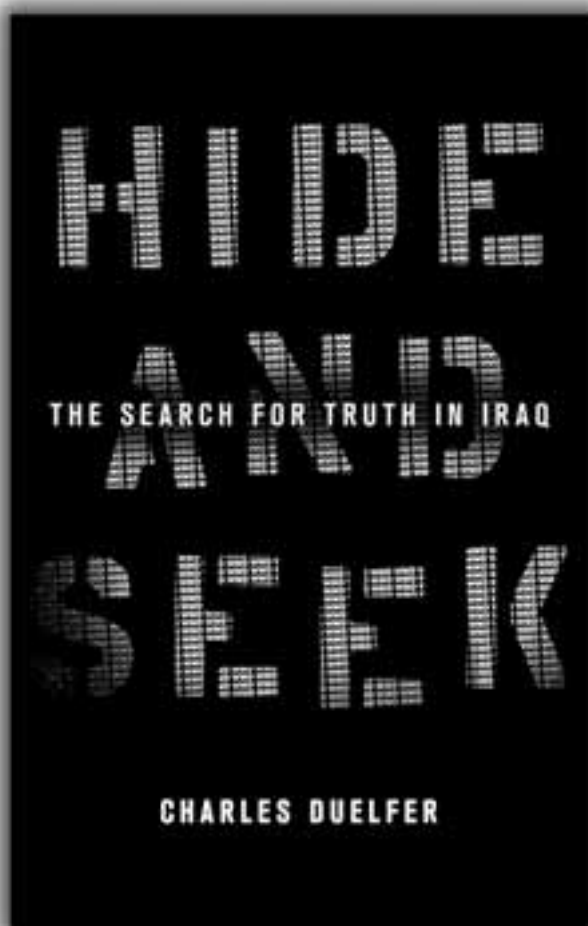
MISKLEUNEN

Een dergelijk boek lezen is tegelijkertijd moeilijk. Wat is waar en wat is desinformatie? Duelfer probeert zaken in een kader te plaatsen dat zijn positie ondersteunt. Zo waren de foutieve rapporten aan de vooravond van de Irakoorlog niet met opzet verkeerd geschreven. Er werd fout op fout gestapeld, omdat uitgegaan werd van een beeld en niet van de feiten. Miskleunen wijt hij aan slechte organisatie, ook al leidden ze tot cruciale stappen naar oorlog. De Iraanse jongens die als ratten sterven tijdens de strijd in de moerassen van de Shat'al Arab schildert hij af als gekken, die geloven in een prachtig leven na de dood. Alsof hij niet weet dat

deze jongeren gedwongen werden gerekruteerd. Wel heeft hij dan weer veel waardering voor de Iraakse elite. Zo moet je bij het lezen de hele tijd sceptisch zijn.

Duelfer organiseerde ook verhoren van belangrijke Irakezen. Abu Ghraib is bekend geworden vanwege ernstige misstanden, maar Duelfers probleem is vooral dat het samen opsluiten van grote groepen gevangenen ertoe kan leiden dat mensen informatie delen en elkaar kunnen waarschuwen. Lastig voor de verhoorders.

Verbeten is de jacht op de MVW. Als een bericht opduikt dat het Al Abud netwerk de financiën en infrastructuur heeft om MVW in te zetten, wordt onmiddellijk een onderzoeksteam gevormd. Er wordt triethanolamine gevonden, een voorloper voor mosterdgas. Alle sporen worden gevolgd en een *capture/kill* eenheid ingeschakeld² om getuigen te vinden, contacten worden gelegd door Larry Sanchez³. Het leger levert militairen om de *compound* aan te vallen waarvan men vermoedt dat er chemische wapens gemaakt worden. Twee Amerikaanse militairen komen door een explosie om het leven. Uiteindelijk blijkt het dood spoor:

“Tenslotte bevestigde de Al Abud actie dat de dreiging van verborgen MVW-vorraden klein was. Het feit dat de opstandelingen met veel moeite probeerden ingrediënten voor chemische wapens te bemachtigen was een aanwijzing dat ze die niet al verborgen in hun bezit hadden.” Het onderzoeksteam van Duelfer was zeventienhonderd man sterk. Vier man kwamen om het leven. Van de MVW werd slechts een enkel verdwaald spootje gevonden.

Het boek is een aanrader, al moet je het kritisch lezen. Het geeft een beeld dat je niet uit kranten kunt halen. Het geeft daardoor inzichten die anders moeilijk te verwerven zijn.

Martin Broek

Charles Duelfer, *Hide and Seek*. PublicAffairs, 2009

Noten:

1. Te vinden op broekstukken.blogspot.com
2. Deze eenheid opereert zowel in Irak als Afghanistan, zie p. 421-422.
3. Sanchez is een bekende inlichtingenman van de CIA en de inlichtingendienst van het Ministerie van Energie. In 2004 werkte hij samen met de New Yorkse politie aan een infiltratieoperatie.

Kerk en Vrede tegen Nederlandse rol in Afghanistan

Kerk en Vrede is ontstemd over de inzet die Nederland aankondigde tijdens de NAVO-top voor zijn betrokkenheid in Afghanistan na 2014. Kerk en Vrede is kritisch over de financiële bijdragen die Nederland van 2015 tot 2017 wil leveren aan de salarissen van de Afghaanse veiligheidstroepen: 30 miljoen euro per jaar waarvan bijna 85 procent ook nog eens uit het budget voor ontwikkelings samenwerking. Kerk en Vrede heeft eerder al gepleit voor een volstrekt andere balans tussen de militaire en de sociaaleconomische ondersteuning die Nederland en de internationale gemeenschap zouden moeten leveren aan de veiligheid en ontwikkeling van Afghanistan. De eenzijdige nadruk die steeds weer is gelegd op de militaire bijdrage heeft het land geen stap verder geholpen en heeft de interne spanningen alleen maar verder aangewakkerd. Nu het Westen zich de komende jaren zal terugtrekken blijven de Afghanen met de gevolgen van het falende beleid zitten. Ze zijn het slachtoffer van een blind geloof in de effectiviteit van militair geweld.

Veolia schendt recht in Palestijnse gebieden

Het ook in Nederland actieve Franse openbaar vervoersbedrijf *Veolia* blijkt betrokken bij ernstige schendingen van het internationaal recht op de Palestijnse Westbank en in Oost-Jeruzalem. *Een Ander Joods Geluid* en *United Civilians for Peace* voerden daarom actie tegen de eventuele gunning van het busvervoer in de stadsregio Haaglanden aan *Veolia*. Zij steunden daarbij op een uitgebreid feitendossier waaruit blijkt dat *Veolia* deel uitmaakt van het consortium dat de *Jerusalem Light Rail* aanlegt en exploiteert. Deze lightrail loopt deels over bezet gebied in Oost-Jeruzalem en op de Westelijke Jordaanoever en verbindt een aantal nederzettingen met West-Jeruzalem.

Voor een sterk wapenhandelsverdrag

In juli wordt er in VN-verband beslist over een nieuw wapenhandelsverdrag. *Control Arms* voert actie om er een sterk verdrag van te maken. U kunt dat steunen door uw (digitale) handtekening te zetten op controlarms.nl. *Control Arms* is een actie van *Amnesty International*, *IKV Pax Christi* en *Oxfam Novib*.

Gemeentelijk vredesbeleid

Vrede kun je ook in de eigen gemeente waarmaken. Want vrede is niet alleen iets voor de regering of voor wereldleiders. Ook een gemeentebestuur kan aan vrede werken. Hoe Vlaamse gemeenten dat doen is te lezen in een brochure met een karrenvracht praktische voorbeelden. Een waar geweldloos wapenarsenaal tegen vormen van geweld, zoals vechten, pesten, vooroordelen of burocratie en voor respect, tolerantie, democratie, enzovoort. Het blijkt dat ook een gemeente ontelbaar veel mogelijkheden heeft om iets voor de vrede te doen. Vele zijn ook in Nederland toepasbaar. Trek uw plaatselijke politici eens aan hun jasje!

De brochure (111 blz.) kan gedownload worden op: www.vredesmuseum.nl/download/lokaal_vredesbeleid2012.pdf.

Tuinieren voor vrede

Op Gandhituin en -Leefcentrum *De Overvloed* in Rotterdam wordt getuinierd voor vrede. De bekende uitspraak van Gandhi is het motto: 'De wereld biedt genoeg voor ieders behoefte, maar niet voor ieders hebzucht'. Het is een buurttuin waar voedsel geproduceerd wordt. Voor de deelnemers zelf, maar ook voor de voedselbank. De Gandhituin is ontstaan uit het besef dat armoede één van de meest verschrikkelijke vormen van geweld is. Wij leven niet in vrede wanneer we deelnemen aan de

overconsumptie in een economie van hebzucht en uitsluiting. Op de Gandhituin wordt op de meest concrete en positieve manier bewezen dat een manier van leven mogelijk is waarin je je claim op de wereldwijde hulpbronnen, je claim op de aarde en haar producten, tot een minimum terug kunt brengen. Er wordt bewezen dat het niet nodig is dat wij onze medemens verbannen naar de sloppenwijken van de metropolen, doordat hun land gebruikt wordt voor onze luxe consumptie, doordat hun land overstromd of verdroogd is door onze uitstoot van broeikasgassen. Door land in dienst te stellen van de meest primaire behoefte aan voedsel, door land in dienst te stellen van de armen en onderdrukten en door het stimuleren van een simpel leven, wordt er op de Gandhituin gestreefd naar een geweldloze economie, een economie van vrede, een economie waar genoeg is voor iedereen. Iedereen is welkom om kennis te maken. Dat kan door de site www.gandhituin.nl te bezoeken, maar ook door langs te komen tijdens de vaste openingstijden.

Jan Baan

Op 3 februari 2012 overleed Jan Baan op 83-jarige leeftijd. Hij is zeer actief geweest in de vredesbeweging. Met name in de actiegroep *Van Zwaarden naar Ploegscharen* en later in *Vredesbeweging Pais*. Hij was vele jaren redacteur van 't *Kan Anders*.

Mimi Roelofsen

Op 15 maart jl. overleed Mimi Roelofsen, 87 jaar oud. Tot op hoge leeftijd kwam je haar overal tegen waar aan vrede gewerkt werd. In binnen- en buitenland. Mimi heeft zich vanuit haar geloofsovertuiging haar hele leven ingezet voor mensen die het lastig hadden (vluchtelingen, asielzoekers, mensen in nood) en voor de vredesbeweging. Ze was een echt mensenmens. Via haar vele reizen naar Israël werkte ze aan een haar ideaal: het vreedzaam laten samenleven van Israëliërs en Palestijnen. Maar Mimi had (vredes)contacten over de gehele wereld, zoals in Bosnië waar zij zich actief heeft ingezet voor de verzoening van de

diverse groepen. Binnen *Pais* was Mimi – na de fusie met *Van Zwaarden naar Ploegscharen* waar ze jaren deel van uitmaakte – actief als bestuurslid en binnen de *Werkgroep TV-geweld* en het *Platform Vredescultuur*. We missen in Mimi een ontembaar optimistische vredesvrouw.

Boycot producten uit Israëlische nederzettingen

De Britse *Co-operative Group* is de eerste grote westerse supermarktketen die geen handel meer drijft met bedrijven die producten exporteren uit de illegale Israëlische nederzettingen in Palestijnse gebieden. *Co-op* is in grootte de vijfde supermarktketen in Groot-Brittannië en ook een grote verzekeringsmaatschappij. Door de boycot worden contracten ter waarde van bijna een half miljoen euro beëindigd. *Co-op* benadrukt dat het niet gaat om een boycot van Israël, maar alleen van producten uit de nederzettingen.

Steun een vreedzaam burgercomité in Syrië

In heel Syrië zijn inmiddels ruim driehonderd lokale comités actief. De comités vormen een kleurrijke mix en zijn regionaal zeer verschillend. Alle sociale lagen, religieuze gemeenschappen en etniciteiten, mannen en vrouwen zijn vertegenwoordigd. Hun werk vormt een fundamentele bijdrage aan de opbouw van een open samenleving na Assad. Ondanks bruut geweld blijven zij geloven in de kracht van gewelddoos protest. Via de campagne *Adopt a Revolution* van *IKV Pax Christi* kun je het comité van jouw

keuze steunen. Het is belangrijk dat we hen laten weten dat er miljoenen burgers zijn die hun geweldloze opstand steunen. Moe van het machteloos toekijken? Dan kun je nu wat doen. Door je handtekening te zetten of door geld te doneren en een burgercomité te adopteren op www.adaptarevolution.nl.

Eerste Vredespadij in Nederland

Op 21 maart vond in het park Meehoven te Eindhoven de opening van het arboretum en de start van het eerste vredespadij in Nederland plaats. Wethouder Mary Viers plantte samen met kinderen van een kinderdagverblijf de eerste boom, een Japanse notenboom, op het Vredespadij. De Japanse notenboom staat symbool voor onder andere het begraven van oorlog. Peter Schmid (*Vredescentrum Eindhoven*) heeft al jaren het plan een Vredespark/tuin in Nederland te creëren. Een Vredespadij in een arboretum is natuurlijk een mooi begin. Hij streeft ernaar dat het Vredespadij uitgebreid zal worden met o.a. een plaats van samenkomst, coöperatieve spellen (al aangeboden door het Museum voor Vrede en Gewelddoosheid) en een Wereld Vredesvlam. Zijn motto is: Hoe meer vredespadijen in de wereld, hoe groter de kans dat de hele wereld een vredespadij en vredestuin gaat worden.

Online conflictbeheersing oefenen

Conflix is een nieuw online spel over vrede en conflict. Deelnemers aan het spel krijgen spelenderwijs inzicht in

de belangen van verschillende partijen tijdens een conflict. Direct spelen kan via www.conflix.nl. *Conflix* besteedt aandacht aan thema's zoals waterschaarste, grondbezit, cultuur en politieke invloed. In het spel – ontwikkeld in samenwerking met studenten van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht – plaatsen deelnemers gekleurde blokken op een veld met de verschillende belangen van bevolkingsgroepen. De speler moet conflict tussen deze groepen voorkomen door met ieders belang rekening te houden. De levels worden steeds moeilijker: het conflict voorkomen en rekening houden met de wensen van alle groepen wordt daardoor een ingewikkelde opgave.

Verkiezing Journalist voor de Vrede

Ook dit jaar wordt door het Humanistisch Vredesberaad (HVB) de verkiezing voor de journalist voor de vrede gehouden. Het HVB stelt het zeer op prijs als u uw kandidaat voor de prijs aan ons bekend wilt maken.

Inmiddels zijn de volgende journalisten genoemd:

Steph Vaessen, Lex Runderkamp, Petra Stienen, Pauline Bax, Thomas Erdbrink, Frederike Geerdink en Gie Gooris.

Mocht uw kandidaat niet in het rijtje voorkomen geef zijn of haar naam zo snel mogelijk op en stuur een gemotiveerde e-mail naar info@humanistischvredesberaad.nl onder vermelding "prijs voor de journalist" of bel : 0648233329, of stuur een briefje: Postbus 235, 2300AE Leiden

Vredesweek 2012

Dit jaar staat de Vredesweek in het teken van onrecht en geweld rond grondstoffen, zoals olie, goud en steenkool. Het motto is: *Powered by Peace*. Zie ook: www.ministerievanvrede.nl

Museum voor Vrede en Gewelddoosheid

Van 15 tot en met 23 september haalt het online *Museum voor Vrede en Gewelddoosheid* de Britse tentoonstelling 'A vision shared' onder de titel *Zicht op Vrede* naar ons land.

Meer info: www.vredesmuseum.nl of telefonisch 015-785 01 37.

Samenwerking binnen de Vredesbeweging

Vredesbeweging Pais organiseerde op 2 juni een bijeenkomst over de (on)mogelijkheden van samenwerking. Iedereen die actief is binnen de vredesbeweging was uitgenodigd. De opkomst was groter dan verwacht: 53 mensen, actief in ca. 35 vredesorganisaties.

Met zijn inleiding ging Pais-bestuurslid Chris Geerse in op het grote aantal, meest kleine, vredesorganisaties. Is het een teken van grote bloei of is het noodzakelijk te fuseren? Chris pleit voor onderlinge afstemming en samenwerking zodat een mooi mozaïek ontstaat dat de vredesbeweging een gezicht naar buiten geeft.

Jan Van Crieking, eindredacteur van De Wereld Morgen (www.dewereldmorgen.be), vertelde over het functioneren en de totstandkoming van deze Vlaamse nieuwssite. Met een kleine betaalde redactie en vele freelancers en burgerjournalisten, wordt in feite een digitaal dagblad gemaakt dat anders dan de gewone dagbladen veel aandacht besteed aan nieuws en meningen uit progressieve/alternatieve kring. De Wereld Morgen is redactioneel onafhankelijk maar wordt

door een breed scala aan maatschappelijke organisaties ondersteund waaronder de vakbeweging en veel vredesorganisaties. De inleiding van Jan leidde tot een geanimeerde discussie, ook over de mogelijkheid om zo iets eveneens in Nederland op te zetten.

In de ronde waarin iedereen naar voren kon brengen waar hij mee bezig is en kon aangeven waar de samenwerkingsmogelijkheden zitten, moest iedereen het doen met slechts enkele minuten spreek-tijd. Het leverde een aardig beeld in vogelvlucht op van waarmee men bezig is in de vredesbeweging.

In vijf werkgroepjes werd vervolgens verder gebrainstormd: 'Een mooi mozaïek' (samenwerkingsstructuur vredesbeweging), Communicatie en Nieuwsvoorziening, Internationale Samenwerking, Vredeseducatie, en Vredesweek 2012. Enkele werkgroepen presenteerden al aan het eind van de bijeenkomst hun resultaten, andere komen nog met een schriftelijk verslag.

OPBRENGST VAN HET OVERLEG

Besloten is allereerst, dat er jaarlijks een bijeenkomst van vredesorganisaties

wordt belegd. In 2013 zal die georganiseerd worden door de SVAG.

Vredesorganisaties worden aangeraaden een bijdrage te leveren aan de Vredesweek. De Vredesweek is een initiatief van IKV Pax Christi (www.ministerievanvrede.nl/vredesweek-2012). IKV Pax Christi stelt deelname van andere (plaatselijke afdelingen van) vredesorganisaties op prijs. Zo is er ruimte om van de Vredesweek ook echt een activiteit van de hele vredesbeweging te maken.

In klein comité wordt verder gepraat over betere afstemming binnen de bestaande communicatiestructuur van de vredesbeweging, vergroting van de bekendheid ervan en eventuele toevoeging van nog ontbrekende elementen. In afwachting daarvan wordt aanbevolen dat alle mensen die actief zijn binnen de vredesbeweging zich abonneren op De Vredeslijst (vredessite.nl/vredeslijst/) en VredesNieuws (www.vredesbeweging.nl/nieuws/aanmelden.php) en daar ook gebruik van maken voor het publiceren van hun nieuwsberichten, aankondigingen, ideeën, enz. De Vredeslijst is ook bedoeld voor onderlinge discussie. Verder is het erg wenselijk dat alle evenementen, bijeenkomsten en dergelijke vroegtijdig op de Vredesagenda (www.aktieagenda.nl/) komen.

Chris Geerse

De complete bijeenkomst is opgenomen en te beluisteren op: www.vredesbeweging.nl

Vredesactivisten van Kernwapenvrij.nu fietsten eind mei van Büchel in Duitsland via Volkel naar Kleine-Brogel in België. Drie plekken waar Amerikanen kernwapens bewaren. Het moderniseren van de 20 kernwapens in Volkel kost 300 miljoen. Nederland zou daar ook aan moeten bijdragen. In Volkel werden de fietsers niet te woord gestaan. Gelukkig was Atoomvrijstaat wel open.

Foto: André van der Linden

Ze komen onder stenen vandaan

**Ze komen onder stenen vandaan
onder bunkers die
overwoekerd met gras en gele brem
genoemd werden:
het verslagen verleden**

**Ze zeggen dat de mens slecht is
om hun eigen misdaden te rechtvaardigen**

**Ze spreken over schaarste
om hun vele diefstallen te camoufleren**

**Ze beweren dat vrede en veiligheid niet vanzelfsprekend zijn
om hun verantwoordelijkheid voor de komende oorlogen te verbergen**

**Ze hebben het over geestelijke vrijheid
om te kunnen zwijgen over economische afhankelijkheid**

**Ze groeien uit de schoot
Die zich onwetend houdt**

**Ze drommen tevoorschijn
vermomd
in de vele vergeten uniformen
van leugens die zo oud zijn
dat ze nieuw lijken te glanzen**

Anoniem gepubliceerd in Gramschap 27, dec. 1981